

Cecilie Alvestad Nilsen

Pressen og pandemiene

En innholdsanalyse av utvalgte avisers rammebruk i dekingen av spanskesyken og covid-19.

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for Handelshøyskolen
Institutt for økonomi, historie og samfunnsvitenskap
Postboks 235
3603 Kongsberg

<http://www.usn.no>

© 2021 Cecilie Alvestad Nilsen

Denne avhandlingen representerer 30 studiepoeng

Sammendrag

Denne oppgaven tar for seg hvordan nyheter om pandemisk sykdomsutbrudd rammes inn av et lite utvalg norske avisartikler i forbindelse med utbruddet av covid-19 i 2020 og spanskesyken i 1918. Formålet er å redegjøre for dominante rammer, samt drøfte forskjeller og likheter i rammebruk mellom de forskjellige artiklene opp mot hverandre i samme tidsrom, og mellom de to pandemiene. Analysen tar utgangspunkt i eksisterende teorier om rammer, og bruken av rammer innen feltet for massekommunikasjon. Rammene som benyttes i analysen er en blanding av forhåndsdefinerte, generiske nyhetsrammer og rammer som er utviklet som mer pandemi-spesifikke i tidligere forskning.

Den metodiske fremgangsmåten er en kvalitativ innholdsanalyse, hvor teorien og forhåndsdefinerte rammer legger til rette for en deduktiv tilnærming til kildematerialet. Fordi antall treff på artikler i kasesenes avgrensede tidsperioder er av markant omfang, er det gjort store avgrensninger noe som påvirker resultatenes generaliserbarhet. Likevel vil analysen og den videre drøftelsen kunne si noe om de utvalgte artiklene. Utvalget er begrenset til ni artikler fordelt på tre forskjellige tidspunkt fra hver av de to pandemikasesene.

Analysedelen av denne avhandlingen tar systematisk for seg de utvalgte artiklene og er delt i to hovedbolker hvor hver av pandemiene drøftes selvstendig. Hver artikkel introduseres med tittel, plassering i avisen og hvilke rammer som blir benyttet. Videre går analysen nærmere inn på hvordan de forskjellige rammene i teksten er benyttet som hovedramme eller bi-ramme, og hvordan rammene fungerer sammen for å fremme artikkelens tematikk. Avsluttende for hvert pandemikase drøftes analyseresultatene både i form av avisene opp mot hverandre og på tvers i sin avgrensede periode.

Resultatene av analysen konkluderer med at det er svært liten forskjell når det gjelder de utvalgte artiklenes rammebruk knyttet til pandemisk sykdomsutbrudd i 2020 og 1918. Det er derimot store likheter og rammene for frykt/skremsel og konflikt er de mest brukte i begge utvalg. Det kommer også frem at det foregår en endring hva artiklene vektlegger etter hvert som pandemiene skrider frem. Også her er det gjennomgående likheter mellom de to pandemiene. Fokuset skifter i begge tilfeller vekk fra rammen for frykt/skremsel og i det senest daterte utvalget fra både 2020 og 1918 er denne rammen totalt fraværende. Det blir samtidig en større spredning i tematikk og rammebruk både mellom aviser fra samme år og mellom de to pandemiene på det senere tidspunktet i utvalget.

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING.....	5
1.1	TEMA	5
1.2	PROBLEMSTILLING	6
1.3	FRA SPANSKESYKE TIL COVID-19 – HISTORISK KONTEKST	8
1.3.1	<i>Utvikling i sykdomsforståelse</i>	<i>10</i>
1.4	PRESSENS ROLLE OG UTVIKLING	13
2	TEORI	16
2.1	RAMMETEORI.....	16
2.2	TIDLIGERE FORSKNING.....	18
3	METODE.....	25
3.1	DATAGRUNNLAG OG AVGRENSNING	25
3.1.1	<i>Utvalgte aviser; opplag, utbredelse og politisk tilhørighet</i>	<i>26</i>
3.1.2	<i>Oppgavens begrensninger – validitet og generaliserbarhet.....</i>	<i>27</i>
3.2	IDENTIFISERE RAMMER	28
4	ANALYSE OG DISKUSJON	32
4.1	AVIS MOT AVIS ANNO 2020.....	32
4.1.1	<i>Artikkelutvalg 12.03.2020.....</i>	<i>33</i>
4.1.2	<i>Artikkelutvalg 28.05.2020.....</i>	<i>36</i>
4.1.3	<i>Artikkelutvalg 15.08.2020.....</i>	<i>39</i>
4.1.4	<i>Drøftelse resultater 2020.....</i>	<i>41</i>
4.2	AVIS MOT AVIS ANNO 1918.....	44
4.2.1	<i>Artikkelutvalg juli 1918.....</i>	<i>45</i>
4.2.2	<i>Artikkelutvalg september 1918.....</i>	<i>48</i>
4.2.3	<i>Artikkelutvalg november 1918.....</i>	<i>51</i>
4.2.4	<i>Drøftelse resultater 1918.....</i>	<i>54</i>
5	KONKLUSJON	57
	REFERANSER/LITTERATURLISTE	63

Forord

Før jeg startet arbeidet med masteroppgaven gikk jeg nok rundt med et minne som langt på vei glorifiserte hvordan det var å skrive bacheloroppgave. Dette resulterte i visse (vrang)forestillinger om hvordan det ville bli å skrive masteroppgave i et halvt år. Misforstå meg rett, prosessen med å skrive en mastergradsavhandling har vært fantastisk, men den har også vært svært hard og krevende.

En lettelse i masterhverdagen har vært gjensynet med min veileder, professor Ole Georg Moseng, som også veiledet meg på bacheloroppgaven. Jeg vil rette en stor takk til han, som på strak arm tok på seg ansvaret for å veilede meg gjennom en tverrfaglig master. Det har vært en veldig positiv opplevelse. Jeg vil også rette en takk til Trond Løyning som har fungert som biveileder for denne oppgaven, og som definitivt har stilt opp mer enn det kan forventes av denne rollen. Dere utgjør et godt veilederteam, og deres delte kunnskap om forskjellige disipliner har vært fundamental for å ro dette i havn.

Jeg kan ikke skrive dette forordet uten å nevne min beste venn og samboer, Hans Petter Vassgård. Du er en kolossal støtte i livet mitt på alle fronter. Du har brukt timevis på korrekturlesing og kommet med gode innspill. Jeg kunne ikke bedt om en bedre partner. Retter også en stor takk til min enestående studiepartner gjennom seks år, Amalie Pettersen. Du bidrar alltid med nye perspektiver på ting og er aldri redd for å utfordre deg selv. Dette kombinert med en uslåelig gjennomføringsevne har resultert i mottoet vårt – «vi kommer *alltid* i mål.»

Sist, men ikke minst vil jeg også takke familien min. For at dere har forståelse for manglende besøk og litt lite kontakt i denne perioden, men ringer ofte nok til at jeg vet dere er der når jeg trenger det.

Det å skrive en masteroppgave sentrert rundt en pandemi er spennende, hvert fall for meg som elsker denne tematikken. Men når pandemien du skriver om fortsatt pågår rundt deg, blir fluktmulighetene få og informasjonsbombing i alt av medier blir etter hvert utmattende. Likevel må jeg si, jeg ville gjort det igjen.

Åsgårdstrand, 31.mai 2021

Cecilie Alvestad Nilsen

1 Innledning

1.1 Tema

Det er i stor grad enighet om at en av de største truslene det moderne samfunnet og menneskeheten står overfor er en pandemi; utbrudd av en dødelig sykdom som sprer seg raskt slik spanskesyken gjorde for 100 år siden. Det blir gjerne sagt at det er ikke snakk om *hvis*, men *når* det kommer en pandemi av denne tyngden, og ifølge en risikorapport utviklet av DSB i 2019 er pandemi og legemiddelmangel de to krisescenariene med høyest risiko.¹

Omkring årsskiftet 2019/2020 kom det rapporter om at et nytt luftveisvirus spredte seg i den kinesiske provinsen Wuhan, og flere leger og forskere ble raskt oppmerksomme på situasjonen.² I første kvartal av 2020 var spredning et faktum, og sykdommen fikk navnet covid-19³ og selve viruset er gitt navnet SARS-CoV-2.⁴ Den pågående pandemien dekkes av medier fra hele verden, både på globalt nivå og på nasjonalt/lokalt nivå. Dette vil være den best dokumenterte pandemien så langt i menneskehetens historie, og folks tilgang på nyheter og informasjon er i dag tilnærmet ubegrenset og sanntidig.

I Norge blir pressen gjerne uoffisielt omtalt som «den fjerde statsmakt». Med dette menes at pressen og mediens rolle er å fungere som en overvåker av samfunnet. De skal kommunisere verdifull informasjon videre til folket, samtidig som det forventes at de avdekker og rapporterer om det oppdages maktmisbruk fra de øvrige statsmaktene.⁵ Pressen i Norge kan spore sine røtter tilbake til midten av 1600-tallet, og ved inngangen til 1900-tallet hadde avistilbudet i landet eksplodert.⁶

De første tiårene av det 20. århundret var Norge preget av politisk organisering og noe polarisering, dette reflekteres også i mediene. «Partipresse» var et begrep som kom på banen, og var avgjørende for sakers vinkling og hva avisene valgte å dekke eller sette søkelys på.⁷ I det store perspektivet er ikke 100 år spesielt lang tid, men 1900-tallet er et århundre preget av store teknologiske, sosiale og politiske endringer verden rundt, og den norske pressen var i full vigør under influensapandemien «spanskesyken».

¹ Departementet for Samfunnssikkerhet og Beredskap 2019 «Analyser av krisescenarier 2019»: 14.

² MacKenzie, *Covid-19*, 2020: 31–33.

³ Corona-virus-disease først oppdaget i 2019

⁴ Severe Acute Respiratory Syndrome av coronafamilien

⁵ Orgeret, 2020: «fjerde statsmakt».

⁶ Dahl 2010 *Norsk presses historie*, B. 2: 26.

⁷ Dahl 2010 B. 2: 17–19.

Selv om det har vært en rekke større og mindre sykdomsutbrudd gjennom det 20. århundret skiller spanskesyken seg sterkt ut med hvor hardt og brått den slo ned blant befolkninger verden rundt. I mediebildet i dag er det ofte spanskesyken som blir nevnt som eksempel på hvor ille det kan gå når man står overfor en pandemi. Det er også pandemisk influensa som er utgangspunktet for beredskapsplaner og risikorapporter vi i dag har. Også DSB sin risikoanalyse for krisescenarioer bygger på erfaringer fra spanskesyken.⁸

Selv om pandemien som nå pågår ikke er et influensavirus så skal det erkjennes at det er visse likheter. Det er i begge tilfeller snakk om luftveisvirus og de sprer seg i hovedsak med dråpesmitte fra person til person. Både spanskesyken og covid-19 er såkalte zoonotiske virus, med dette menes virus som har smittet fra dyr til menneske, og gjennom mutasjoner i viruset har mellommenneskelig spredning oppstått. Selv om de ikke tilhører samme virusfamilie, er de begge såkalte RNA-virus med en lignende oppbygging. Spanskesyken på sin side er en ekstremt virulent og hissig variant av influensa, mens covid-19 tilhører som nevnt coronavirusfamilien.⁹

1.2 Problemstilling

I en såpass globalisert og sammenvevd verden som vi har i dag, kan det påstås at det ikke bare er medisin og tradisjonell legevitenenskapelig forskning som er de eneste våpnene vi har for å bekjempe en pandemi. Medienes fokus kan være avgjørende for hvordan både enkeltpersoner, grupper og hele samfunn opplever en pandemi. Offentlig opinion er med på å forme hvordan en nasjon velger å forholde seg til en pandemi i form av tiltak og smittevern. Hvordan man forholder seg til pandemiske sykdomsutbrudd får igjen ringvirkninger fra individuelt nivå og helt opp til nasjonalt nivå.

I tillegg til leger og medisinske forskere har også academia sin rolle å spille. Nå i større grad enn ved tidligere pandemiutbrudd er det store utfordringer knyttet til sosioøkonomiske påkjenninger både lokalt og i verdenssamfunnet. Den samfunnsmessige relevansen rundt dette temaet ligger i at pandemier er en av de største truslene vi har mot det moderne samfunnet. En inngående kunnskap om smittevern og sykdomsforståelse hos befolkningen kan derfor være avgjørende for hvordan sykdomsutbrudd spres og håndteres. I tillegg lever vi i dag i et svært globalisert samfunn, ikke bare

⁸ Departementet for Samfunnssikkerhet og Beredskap 2019: 11.

⁹ Kjente epidemier og utbrudd av samme familie er SARS (Severe Acute Respiratory Syndrome) og MERS (Middle East Respiratory Syndrome) som begge er vesentlig mer dødelige, men utbrudd har vært såpass isolert at spredningen aldri har nådd nivået vi i dag ser med covid-19, ifølge WHO har hverken SARS eller MERS forårsaket over 1 000 dødsfall: (u.å) https://www.who.int/csr/sars/country/2003_07_11/en/ og (29.12.2020) https://www.who.int/health-topics/middle-east-respiratory-syndrome-coronavirus-mers#tab=tab_1

når det kommer til menneskelige migrasjonsmønstre, men også når det gjelder nyhetstilgang og mediedekning. Aldri før i vår historie har tilgangen på nyheter vært større og samtidig så ufiltrert.

Mediene kan sies å ha vesentlig definisjonsmakt i dagens samfunn, og det har vært viet mye forskning på massekommunikasjon og pressens rolle i forbindelse med store hendelser. En teoretisk tilnærming til forskning på dette feltet er rammeanalyse, som jeg vil benytte som teoretisk fundament for oppgavens analysedel. Rammeteori har sitt utspring blant annet fra sosiologien gjennom Erving Goffman, men er videre definert av både statsvitenskap, feltet for massekommunikasjon og psykologi. Formålet er å oppdage samt redegjøre for bevisste valg gjort av en formidler i deres utforming av for eksempel en avisartikkel. Formålet med denne analysen blir å se på *hvordan rammer utvalgte norske avisartikler inn redaksjonelt nyhetsinnhold knyttet til pandemisk sykdomsutbrudd i 2020 og 1918?*

Mer konkret ønsker jeg å redegjøre for om det er noen forskjeller og/eller likheter mellom pressens samtidige dekning av influensautbruddet i 1918 og dagens utbrudd av SARS-Cov-2. Analysen vil være basert på et lite utvalg avisartikler, og vil derfor ikke si noe om pressen eller avismediene generelt, men formålet er å få frem et sammenligningsgrunnlag for de utvalgte artiklene. For å utføre analysen vil jeg benytte åtte forskjellige rammer utviklet i tidligere forskning.

Formålet med rammeanalyse er å avdekke hvilke enheter som rammer inn hvordan virkeligheten er sosialt konstruert, hvilke narrativer som er med på å gi virkeligheten betydning. Ved å definere et utvalg rammeenheter blir det mulig å forstå det teoretiske rammeverket som nyhetsmedier bruker til å presentere et tema eller en historie.¹⁰ Rammer som teoretisk fundament har vokst frem til å bli en relevant analysemetode for nettopp medier og massekommunikasjon. Hvilke tolkningsrammer en tekst legger til rette for kan være med på å forme meninger om et gitt tema. Samtidig kan rammer bidra til å skifte fokus vekk fra andre aspekter for å fremme en publikasjons agenda, politisk ståsted eller dagsorden.¹¹

For å belyse problemstillingen vil jeg benytte følgespørsmål i den avsluttende diskusjonen i avhandlingen.

1. Hvilke rammer dominerer nyhetsbildet i de utvalgte artiklene under de to pandemiutbruddene?
2. Er det noen forskjell på i hvilken grad pandemiens konsekvenser fremheves økonomisk og sosialt gjennom rammebruk i de utvalgte artiklene fra 1918 og 2020?

¹⁰ Blakely 2006 *Mass Mediated Disease - A Case Study Analysis of Three Flu Pandemics and Public Health Policy*: 11.

¹¹ Aalberg og Elvestad 2012 *Mediesosiologi*: 100

3. Er det mulig å se endringer i rammebruk eller dominante rammer etter hvert som pandemien skrider frem?

1.3 Fra Spanskesyke til Covid-19 – historisk kontekst

Influensapandemien som startet sine herjinger i kjølvannet av første verdenskrig, ble raskt døpt spanskesyken eller den 'spanske syge'. Opphavet til navnet er i noe grad misvisende da influensapandemien ikke startet i Spania, men derimot kom de første nyhetene om sykdommen via spanske medier. Spania var nøytrale i forbindelse med krigen som raste, og som en følge av dette hadde pressen større frihet og kunne åpent rapportere om sykdomstilfeller som hadde oppstått.¹²

28.05.1918 rapporterte også Aftenposten om at medlemmer av den Spanske regjeringen, deriblant kongen, var smittet av en såkalt mystisk sykdom. I Aftenpostens notis nevnes ikke noe navn på sykdommen, ei heller at det er snakk om influensa. Det rapporteres at sykdommen ikke er av alvorlig karakter, men at den opptrer over hele landet og at man estimerer at 30% av den spanske befolkningen er utsatt for smitte.¹³ Faktorer som økende globalisering, urbanisering og bruken av moderne kommunikasjonsmidler som jernbane og dampskip er også forklaringer på hvordan spanskesyken spredte seg så raskt som den gjorde.

Dette mystiske viruset som omtales i norske aviser tidlig i 1918 kjenner vi i dag bedre som spanskesyken, influensapandemien som skulle kreve utallige millioner menneskeliv verden rundt. Det eksisterer fortsatt ikke nøyaktige tall for hvor mange som mistet livet av spanskesyken, men estimatet man i dag forholder seg til er at mellom 50 og 100 millioner mennesker døde som en følge av influensapandemien.¹⁴ Spanskesyken spredte seg verden rundt i perioden 1918-1920, som samsvarer med sluttfasen av den første verdenskrigen. Den massive krigføringen på tvers av både land og kontinenter økte potensialet for spredning av sykdom.

Viruset ble oppdaget i USA blant soldater våren 1918.¹⁵ Krig, og ikke minst en verdenskrig, gir en helt unik mulighet for et virus slik som influensa å spre seg. Det at store grupper forflytter seg over større avstander, på tvers av landegrenser kombinert med dårlige sanitære forhold bidrar til at viruset lettere kan smitte raskt mellom individer. En annen faktor for den massive spredningen av spanskesyken var at pressen i de landene som ikke var nøytrale under krigen ikke fikk publisere

¹² Mamelund 2018 «*Spanskesykens ofre - Norgeshistorie*».

¹³ Aftenposten, (28.05.1918): 5.

¹⁴ Mamelund, 2004 *Spanish Influenza and beyond: The case of Norway*:1

¹⁵ Centers for Disease Control and Prevention 2019 *1918 Pandemic*.

informasjon om at det hadde oppstått sykdom blant annet innad i det militære.¹⁶ Grunner til dette kan tenkes å være at man ikke ønsket at en potensiell svakhet i den militære styrken skulle komme frem, eller at det kunne virke demoraliserende for både soldater og den øvrige befolkningen dersom det ble kjent at det hadde oppstått smittsom sykdom blant rekkene.

Hvor spanskesyken kom fra er det fortsatt stor usikkerhet rundt, men de første tilfellene man med sikkerhet vet om oppsto våren 1918. Det er etablert tre teorier om hvor pandemien kan ha startet. En teori peker ut Guangdong-provinsen i Kina, hvor arbeidere brakte med seg viruset først til USA og videre til Europa. En annen populær teori er at viruset gjorde hoppet fra fugl til menneske i militærleiren 'Camp Funston, Kansas' i USA, og at soldatene som ble sendt ut herfra brakte viruset med seg til krigsområdene i Europa. Den siste teorien redegjør for at viruset faktisk oppsto blant soldatene stasjonert i Europa så tidlig som 1916/1917, og at det herfra spredte seg tilbake til USA og til resten av verden.¹⁷

Pandemien spanskesyken deles gjerne opp i tre bølger i Norge. Den første av disse startet moderat, men økte i intensitet omkring starten av sommeren 1918, både når det gjaldt smitte og dødelighet. Den påfølgende høstbølgen viste seg å være den hardeste. Trolig var dette relatert til at viruset etter den første bølgen muterte til å bli en ekstremt virulent form for influensa¹⁸, samt at spredningsmønstrene for sykdommen var annerledes enn de hadde vært ved den første bølgen.¹⁹

Ett av de trekkene ved spanskesyken som skiller den fra vanlig sesonginfluensa er at den ikke bare slo til hos utsatte og svake individer, men yngre voksne også ble hardt angrepet.²⁰ Vanligvis er barn eller eldre de mest utsatte i en befolkning når det gjelder luftveisvirus. Enten fordi immunforsvaret ikke har opparbeidet seg noen naturlig resistens, eller på grunn av underliggende sykdommer eller skader på lunger og luftveier som gjør sykdommen mer farlig enn hos yngre, friske individer.

De første tilfellene av Sars-COV-2 oppsto i Wuhan, Kina i november 2019. I startfasen var det ikke knyttet noe navn til sykdommen, men flere mennesker ble på kort tid innlagt med sykdom man forklarte som en form for lungebetennelse.²¹ Først mot slutten av januar 2020 åpnet kinesiske myndigheter opp om at det var oppdaget en ukjent, smittsom sykdom i landet, og grensene til regionen Wuhan som var episenter ble systematisk avstengt og samfunnet der stengt ned.²²

¹⁶ Mamelund, 2018

¹⁷ Mamelund 2004: 2.

¹⁸ Mamelund 2004: 1.

¹⁹ Mamelund, 1998 «*Spanskesyken i Norge 1918-1920: Diffusjon og Demografiske konsekvenser*»: 47–48.

²⁰ Mamelund 2018

²¹ MacKenzie 2020: 11.

²² MacKenzie 2020: 39–41.

Myndighetene i Kina innførte en såkalt *Cordon Sanitaire* omkring Wuhan for å hindre videre spredning av viruset.²³ Denne formen for tiltak har vært benyttet flere ganger gjennom historien ved sykdomsutbrudd, og går ut på å etablere en barriere, enten fysisk eller med forbud, rundt et geografisk område for å hindre at sykdom sprer seg. Til tross for at det kan se ut som om Kina raskt var på pletten med tiltak, var det for sent. Viruset hadde spredt seg fritt i flere uker, og i ettertid har det kommet frem at kinesiske myndigheter blant annet holdt skjult at viruset evnet å smitte direkte fra person til person.²⁴

Sammenlignet med da spanskesyken spredte seg i 1918, er verden mer sammenvevd i dag under covid-19. Selv om 1918 var på tampen av en verdenskrig hvor militære styrker og legepersonell ble sendt på tvers av kontinenter, har flyten av mennesker aldri vært større enn i dag. Nivået av nasjonal og internasjonal trafikk har lagt til rette for at SARS-Cov-2 raskt spredte seg globalt, og påvirkningen av pandemien kan merkes hos majoriteten av verdens befolkning.²⁵ Covid-19 har ikke bare krevd omtrent 3,5 millioner menneskeliv per 24.05.2021, men har også påvirket verden sosialt, økonomisk og politisk. En annen viktig, og i tillegg positiv forskjell er at økt globalisering og raskere kommunikasjonsmidler muliggjør i dag et tettere samarbeid i forbindelse med bekjempelsen av pandemisk sykdomsutbrudd.

Forfatter og journalist Mark Honigsbaum har spesialisert seg på historie og smittsomme sykdommer. Han omtaler Kinas hemmelighold av SARS-Cov-19 som deres «Tsjernobyl-øyeblikk».²⁶ Det han her refererer til er frykten blant kinesiske leger for å lekke informasjon til resten av verden. Dette hindret medisinsk personell i Wuhan fra å ringe varselbjellene i en kritisk fase. Legen som til slutt brøt med retningslinjene om å holde viruset skjult het Li Wenliang, og var selv en av de første som mistet livet til sykdommen covid-19.²⁷

1.3.1 Utvikling i sykdomsforståelse

Vår forståelse av smittsomme sykdommer, være seg virus eller bakterielle, har gjennomgått en massiv omveltning gjennom det siste århundret. Vi har i dag en helt annen innsikt i hvordan sykdom sprer seg, og ikke minst hvordan man skal gå frem med behandling og/eller tiltak for å hindre spredning. Historisk sett har sosiale tiltak vært det kraftigste virkemidlet i bekjempelse av

²³ MacKenzie 2020: 41.

²⁴ MacKenzie 2020: 33.

²⁵ Honigsbaum 2020 *The Pandemic Century*: 262.

²⁶ Honigsbaum 2020: 264.

²⁷ Honigsbaum 2020: 264–65.

smittsomme sykdommer. Karantene og isolasjon av syke individer har vært benyttet med stort hell under tidligere pandemier som for eksempel pest, kolera og tuberkulose.

Gjennom 1800-tallet ble det et økt fokus på laboratoriemedisin. Dette i seg selv var et viktig tilskudd når det kom til forskning på sykdom, og hva som forårsaket sykdom. Mikroskop ble benyttet for å studere kroppens celler. Innen midten av århundret var det enighet om at celler var kroppens byggesteiner, og at sykdom kunne ses som endringer i cellene. Denne bruken av mikroskop ble essensiell i det som skulle vise seg å være starten på det vi i dag kjenner som bakteriologien.²⁸

Bakteriologi som fagfelt ble etablert ut fra oppdagelser gjort av legen Robert Koch og kjemikeren Louis Pasteur mot slutten av 1800-tallet. Denne aksepten innen det medisinske feltet for at eksterne mikroorganismer kunne være opphavet til sykdom, og ikke minst at disse organismene var observerbare var med på å skape en ny etiologisk forståelse for sykdom.²⁹ Frem til oppdagelsen av bakteriologien holdt man i stor grad fast på en miasmatiske sykdomsforståelse. Denne formen for sykdomsforståelse hadde lange røtter tilbake i tid og forklarte mye av det vi i dag kjenner som smittsomme sykdommer med 'ond luft' eller vond lukt. Sykdom er ut fra dette synet noe som oppstår, ikke en egen organisme som smitter fra person til person.

Etter at bakteriene ble oppdaget og bakteriologi ble et etablert felt, var det fortsatt ikke alle sykdomsformersom kunne forklares med bakterier. Virus ble først oppdaget mot slutten av 1800-tallet. Oppdagelsen av virus kom senere enn bakterier da virus var for små til å oppdages med datidens mikroskop. Til å begynne med anså man virus som en form for gift, denne forståelse er også opphavet til navnet 'virus' som på latin betyr nettopp *gift*.³⁰

I en spalte i Aftenposten fra 30. oktober 1918 kan man lese følgende vits om spanskesyken, «Har De Hørt - at den spanske bacille er fundet i Tunis? Det er en gift-bacille. Nu leder man efter dens kone.³¹» Denne vitsen fungerer som et eksempel på en slags hybrid-forståelse om hva sykdom er. Selv om forfatteren av vitsen klassifiserer det som en bacille eller bakterie, så forteller ordet 'gift' oss at informasjonen om virus har begynt å etablere seg. Likevel i denne konteksten blir det usikkert om det er en reell kunnskap om virus som biologisk enhet vi ser eller ikke.

Den første som bidro til forskning som videre førte til at virus ble oppdaget og anerkjent som en egen biologisk enhet separat fra bakterier var russiske Dimitri Winogradsky. Forsøkene

²⁸ Skålevåg 2019 «*medisinsk historie*»: 2019

²⁹ Moseng 2019 «*Tuberkulose*»: 43–44.

³⁰ Klein og Tønjum 2020 «*virologi*».

³¹ Aftenposten (30.10.1918): 6.

Winogradsky gjennomførte var kort fortalt filtrering av planteessens for å finne ut om en hittil ukjent bakterie var opphavet til sykdom blant tobakksplanter. Ved å benytte et spesielt filter som man visste var for tett til å slippe igjennom bakterier, forsøkte man å filtrere disse helt bort. Da plantene fortsatt utviklet sykdom konkluderte man med at det måtte finnes noe mindre enn selv bakterier som var opphavet. Winogradsky sine funn ble publisert i 1892.³²

Seks år etter at Wino gradskys gjorde sine funn, ble tilsvarende forsøk utført av nederlenderen Martinus Beijerinck. Sistnevntes funn var tilsvarende Winogradsky, og Beijerinck ga funnet navnet 'virus'. Ordet virus er fra latin og betyr slim eller gift, som er forenelig med hvilken forståelse man den gang hadde av virus. Basert på oppdagelsene Winogradsky og Beijerinck gjorde ble virologien etablert, men det er likevel lite troverdig at datidens medisinske fremskritt og oppdagelser ble allmennkunnskap umiddelbart.³³

Gamle overbevisninger om smitte og sykdom ser ut til å være det som ble holdt i hevd av befolkningen. I aviser finner man husmorsråd mot spanskesyken som koinserterer med en humoralpatologisk-, ideen om at sykdom er en ubalanse i kroppens væsker, eller miasmatiske sykdomsforståelse. Eksempel fra avisen Social-Demokraten 22.07.1918

«Et husraad mot „ den spanske syke”. Meget taler for at hovedaarsakerne til den spanske syke er den samme som ved influenza, nemlig et daarlig stofskifte, fremkaldt ved en uheldig levevis, uhensigtsmæssig ernæringer, utilstrækkelig avføring, formegen stillesitten, forlitet frisk luft, aandelig eller legemelig overanstrengelse, svækkende indflydelser ved giftige nydelsesmidler etc. ...»³⁴

Dagens sykdomsforståelse nyter godt av oppdagelser gjort i tiden både før og etter influensapandemien i 1918. I dag klassifiseres influenza i tre typer; A, B og C. Influenza av type-C forårsaker sjeldent sykdom hos mennesker mens type B er den mest kjente som oftest opptrer som sesonginfluensa. Sykdomsforløpet hos type-B er av mildere art med en tregere spredning, likevel kan denne typen influenza forårsake epidemier. Spanskesyken var på den andre siden et tilfelle av det som kalles influenza type-A. Alle influensaer er såkalte RNA-virus, hvor spanskesyken som type-A hadde eksplosiv spredning, meget høy morbiditet og middels letalitet. Type-A er av disse grunnene den formen for influenza som oftest fører til epidemier, og i mer ekstreme tilfeller pandemier slik tilfellet var med spanskesyken.³⁵

³² Klein og Tønjum 2020.

³³ Klein og Tønjum. 2020.

³⁴ Social-Demokraten (22.07.1918): 5.

³⁵ Honigsbaum 2020: 28–29.

RNA-virus er i motsetning til DNA, uten evnen til å identisk kopiere cellene til verten. RNA gjør små feil når det forsøker å invadere og kolonisere celler hos dyr og mennesker, hos for eksempel influensa fører dette til genetiske mutasjoner på H og N molekylerne på virusets overflate. I et overlevelsesperspektiv fører disse endringene i virusets genetiske materiale til at noen kopier ikke lenger oppdages av antistoffer hos verten, og dermed kan spre seg mer eller mindre uhindret fra vert til vert gjennom hosting og nysing.³⁶

I likhet med influensavirus er også virus fra koronafamilien RNA-virus. RNA er molekylerne som bærer informasjon fra DNA til kroppens celler, men disse er mye mindre stabile enn DNA hvilket fører til 'feilkopier' eller mutasjoner. I størrelse er SARS-Cov-2 mye større enn influensavirus, størrelse på RNA måles i kilobasepar (kb), hvor influensa er av medium lengde på 14kb, mens SARS-Cov-2 i kontrast er på hele 30kb i lengde.³⁷

Basert på størrelse er koronaviruset, som i dag forårsaker pandemisk sykdomsutbrudd, det absolutt lengste et RNA-virus kan være uten å utslette seg selv gjennom kopieringsfeil. Det som gjør SARS-Cov-2 så enestående er derimot at den har en form for iboende korrektur. Følgen av dette er at viruset ikke er selvutslettende, men også at man håper nivået av mutasjoner er såpass lavt at man enklere kan komme frem til en effektiv behandling og vaksinasjon.³⁸

1.4 Pressens rolle og utvikling

Fra midten av 1800-tallet gjennomgikk norske aviser en stor ekspansjonsfase i antall avispublikasjoner som eksisterte på markedet. Samtidig fikk mange aviser en klar partipolitisk tilhørighet med etableringen av parlamentarismen. I 1918 var det omtrent 250 forskjellige aviser i Norge. Med denne nokså massive ekspansjonen av avisutgivelser, kombinert med at mange aviser også hadde en politisk partitilhørighet, ble det stor konkurranse om leserne.

Avisene var et viktig talerør for politikken, og utformingen av artikler og hva som ble prioritert å trykke bærer preg av dette.³⁹ Det var ikke bare avisene som hadde et offisielt politisk ståsted, men den politiske tilhørigheten ble også ført videre til journalister og redaktører som var ansatt hos publikasjonen. På denne måten fikk det meste som ble skrevet en politisk dimensjon.⁴⁰

³⁶ Honigsbaum 2020 29.

³⁷ Honigsbaum 2020: 265.

³⁸ Honigsbaum 2020: 265–66.

³⁹ Ottosen, Røssland, og Østbye 2012 *Norsk Pressehistorie*: 45.

⁴⁰ Ottosen, Røssland, og Østbye 2012: 45–46.

Utbruddet av første verdenskrig i 1914 påvirket i stor grad det norske samfunnet til tross for at nasjonen var nøytral i krigen. Handel, næring, industri og dagliglivet øvrig ble preget av krigen på kontinentet, men også mediernes rolle sto overfor nye utfordringer.⁴¹ Det å formidle krig var ikke noe nytt, men avisenes rolle ble nå utfordret av både filmindustrien og telegramindustrien. Norske kinoer hadde besøkstall på over 10 millioner pr. år etter krigens utbrudd, og antall telegrammer hadde på samme tid en eksplosiv vekst.⁴²

Via Norsk Telegrambyrå (NTB) ble nyheter og meldinger videreformidlet fra utlandet til norske aviser, men mange av disse telegrammene var produsert av europeiske stormakter som deltok i krigen for å påvirke folks inntrykk og meninger. NTB valgte en nøytral formidlingsposisjon, og det ble opp til de enkelte avisene hvilke telegrammer som ble videreformidlet og hvilken vinkling nyhetene fikk.⁴³

Periodevis gjennom krigen var det forsøk på sensurering av telegrammer og informasjon fra utlandet i norske medier, men likevel solgte avisene mer enn før. Folk protesterte mot sensuren nedlagt av myndighetene, og krigsårene ble en drakamp mellom myndigheter og presse om hvor grensen for hva kunne publiseres skulle gå.⁴⁴ Grunnlaget for myndighetenes forsøk på sensur av pressen var mediernes evne til å nå ut til massene og forme allmuens meninger.

Det at Norge var en nøytral part til første verdenskrig bidro til at myndighetene anså det som viktig å etterse at mediene ikke formet opinioner som brøt med nasjonens identitet som nøytral.⁴⁵ Norsk presse fortsatte sitt politiske samarbeid gjennom største delen av 1900-tallet, med aviser og andre formater som partipresse. Grunnlaget for denne partipolitiske tilhørigheten for pressen henger sammen med frigjøringen av Norge og den videre etableringen av landet som selvstendig nasjon.⁴⁶

Frigjøringen fra partipolitisk tilhørighet begynte for den norske pressen på 1970-tallet. På denne tiden ble det etablert flere lokal-aviser, noe som resulterte i større intern konkurranse mellom avisene. Dette førte igjen til en bedring både av avisenes innhold, teknologien som ble benyttet og distribusjon. Økt konkurranse og økte inntekter gjorde at kapitalsterke personer ønsket å investere i bransjen, og på denne måten fikk man en større privat eierside og økt kommersialisering av avisbransjen utover 1980-tallet.⁴⁷ Ottosen mfl. summerer denne utviklingen som fire tendenser som

⁴¹ Bastiansen og Dahl 2019 *Norsk Mediehistorie*: 147.

⁴² Bastiansen og Dahl 2019: 148.

⁴³ Bastiansen og Dahl 2019: 148–49.

⁴⁴ Bastiansen og Dahl 2019: 151.

⁴⁵ Bastiansen og Dahl 2019: 152.

⁴⁶ Slaata 2003 *Den norske medieorden; posisjoner og privilegier*: 61–62.

⁴⁷ Ottosen, Røssland, og Østbye 2012: 159.

definerer utviklingen av den norske pressestrukturen på 70- og 80-tallet «(1) framvekst av ei riksdekkjande populærpresse (VG og Dagbladet). (2) Lokal monopolisering: ei avis på kvar stad. (3) Nedbygging eller avvikling av partipressa. (4) Eigarkonsentrasjon og begynnande konserndanning.»⁴⁸

Ved inngangen til 2000-tallet regnes den norske pressen som offisielt frigjort fra sin tidligere rolle som partipolitisk. Likevel er kanskje ikke redaksjonene så frie som man kanskje skulle tenke. Plassen som tidligere var fylt av et spesifikt politisk parti, er i dag fylt av et konsern eller en annen eierform, og der avisene tidligere hadde en politisk avhengighet og forpliktelse er det i dag et økonomisk avhengighetsforhold.⁴⁹

Det at pressen i Norge i dag ofte refereres til som «den fjerde statsmakt» handler i stor grad om en idealtypisk fremstilling av hva man i et demokratisk samfunn ønsker og kanskje forventer at pressens rolle skal være.⁵⁰ En måte å tolke rollen som en fjerde statsmakt er at pressen fungerer uavhengig av politisk innflytelse, og i større grad dekker det politiske livet i samfunnet kritisk, åpent og informerende. Likevel er det slik i dag at den politikken som dekkes av pressen er mer rutinebasert enn undersøkende. Det at pressen har gått fra å være i et avhengighetsforhold med politiske partier, til å i større grad være i et avhengighetsforhold med for eksempel konserner, har nyhetsjournalistikken tatt en vending mot økonomisk journalistikk fremfor politisk.⁵¹

Den andre måten å tolke rollen som den fjerde statsmakt dreier seg om forming av offentlig opinion, og at det er her pressens reelle makt kommer til syne. Mediene setter dagsorden, det som rapporteres i aviser, på nettsteder, TV osv. er det som blir en del av den offentlige debatten.⁵² «Dagsordenfunksjonen til media tilseier altså at saker som media legg vekt på, blir vurdert som viktigere enn saker som får liten omtale.»⁵³ Mediene blir altså den institusjonen som har størst *mulighet* til å påvirke befolkningen om hva som er relevant og viktig. De fleste i dagens norske samfunn er konsumenter av medieinnhold i form av nyheter, tabloid, sosiale medier m.fl. Hvilke saker som vektlegges av de mediene man følger blir potensielt en del av individets egen forståelseshorisont og er med på å forme deres meninger om store og små saker.

⁴⁸ Ottosen, Røssland, og Østbye 2012: 159.

⁴⁹ Ottosen, Røssland, og Østbye 2012: 229–30.

⁵⁰ Aalberg og Elvestad 2012: 96.

⁵¹ Aalberg og Elvestad 2012: 97–98.

⁵² Aalberg og Elvestad 2012: 98–99.

⁵³ Aalberg og Elvestad 2012: 99.

2 Teori

Metodegrunnlaget for denne oppgaven vil være en innholdsanalyse av utvalgte nyhetsoppslag fra de to pandemikasusene. Tilnærmingen til innholdet i artiklene vil være gjennom forhåndsdefinerte rammer i tråd med teorier om *framing/rammer* som bygger på tradisjon fra blant annet sosiologi og massekommunikasjon. Formålet med å benytte rammer er for å enklere kunne kategorisere innholdet i artiklene, og avslutningsvis diskutere hvorvidt det er en forskjell eller likhet i hvordan utvalgte artikler fremhever saker, og hvordan avisartikler fra de forskjellige tidsperiodene portretterer sin samtidige pandemisituasjon.

Begrepet 'framing' gir oss et verktøy til å beskrive hvordan kommunikasjon via tekst også er en form for utøvende makt, på norsk kan dette kalles 'rammer'. Gjennom rammeanalyse kan man vise hvordan overføring av informasjon fra ett sted, for eksempel en nyhetssak, til bevisstheten vår påvirker oss.⁵⁴ Bevisste eller ubevisste valg tatt underveis i utformingen av en avisartikkel vil vektlegge noen elementer fremfor andre. Denne prosessen av vinkling og vektlegging vil skape en ramme for nyheten som presenteres, videre vil leseren av nyheten tolke innholdet ut fra sine subjektive rammer.

2.1 Rammeteori

På et grunnivå handler rammer om å velge ut og fremheve visse sider av en sak fremfor andre. Ved å velge ut enkelte aspekter og fremheve dem via en kommuniserende tekst forsøker man å etablere en bestemt måte å definere problemer, gjøre moralske vurderinger eller fortolke hendelser på.⁵⁵ Disse avgjørelsene er som nevnt ikke avhengige av å være bevisste, de kan også være et produkt av individuelle meninger, livssyn, politisk tilhørighet og lignende.

Ifølge sosiologen Erving Goffman er det en iboende egenskap hos individer å plassere hendelser man observere inn i et rammeverk eller perspektiv som ilegger mening og kontekst.⁵⁶ Denne evnen til å organisere omverdenen kaller han primære rammeverk og konkluderer med at disse har varierende grad av organisering. Noe er ryddig og kan enkelt presenteres systematisk i form av regelstyrte enheter. Andre rammeverk er derimot mindre systematiske, og bygger på en underliggende forståelse, tilnærming eller et perspektiv som må forstås fremfor å uttrykkes i konkret form.

⁵⁴ Entman 1993 «*Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm*»: 52.

⁵⁵ Entman 1993: 52.

⁵⁶ Goffman 1974 *Frame Analysis*: 21.

Statsviteren Robert M. Entman peker ut fire ramme-funksjoner som fungerer som deler av den større rammen i en gitt tekst, artikkel, tale osv. Den første funksjonen rammer har er å *definere problemer*. Det vil si avgjøre hvilke kostnader og gevinster som blir produsert, ofte målt opp mot felles kulturelle verdier.⁵⁷ I forbindelse med en pandemi kan dette dreie seg om en økonomisk ramme kontra en moralsk ramme, hvor verdien av menneskeliv veies opp mot økonomiske kostnader ved innføring av for eksempel smittevernstiltak.

Den andre rammefunksjonen Entman vektlegger er at de *diagnostiserer årsaker*. Rammebruk er med på å identifisere de elementene som er konfliktskapende i en tekst eller hendelse. Den tredje rammefunksjonen omhandler at rammer utøver *moralske vurderinger* – de gjør vurderinger av årsakssammenhenger mellom aktører og effekter av deres valg. I forbindelse med pandemisk sykdomsutbrudd kan denne rammefunksjonen bli brukt til å se på forholdet mellom ledere og folk, helsepersonell og pasienter, eller på et høyere nivå forholdet mellom forskjellige land eller verdensdeler.

Den fjerde og siste rammefunksjonen Entman legger frem er at de *foreslår en behandling* – tilbyr å løse problemer og samtidig rettferdiggjør eventuelle konsekvenser av hva som må til for at de skal løses. Entman vektlegger at det ikke er noe krav eller fasit om at samtlige funksjoner er nødt til å opptre i enhver tekst, eksempelvis kan en enslig setning inneholde flere av de fire funksjonene. Flere av setningene i en tekst kan være uten noen form for rammefunksjon og teksten i sin helhet kan inneholde alt fra en til alle fire rammefunksjoner.⁵⁸

I tillegg til rammefunksjoner er det også fire steder i kommunikasjonsprosessen hvor rammer oppstår; den som kommuniserer – selve teksten (artikkel, tale osv.) – mottakeren – kulturen. Den som kommuniserer, opphavet eller avsenderen av materialet, gjør bevisste eller ubevisste rammevalg når det kommer til utformingen og konstruksjonen av kommunikasjonsmaterialet. Selve teksten inneholder rammer som kommer til syne gjennom visse nøkkelord, bilder, vinklinger eller informasjonskilder, også fraværet av disse elementene kan være en form for ramme. Rammene som guider mottakerens bevissthet om innholdet i teksten kan reflektere intensjonen og rammene til den som konstruerte teksten, men det *må* ikke. Mottakeren er en tredjepart som ikke nødvendigvis besitter de samme assosiasjonene med rammene i teksten. Kulturen er derimot essensen av de vanlige assosiasjonene rammene fremhever. Kultur kan altså sies å være definert som det settet rammer som ofte forekommer i tankesett og diskurser i en gitt samfunnsgruppe.⁵⁹

⁵⁷ Entman 1993: 53.

⁵⁸ Entman 1993: 53.

⁵⁹ Entman 1993: 53.

I en tekst fungerer rammer ved å gi spesielt fokus på utvalgte deler av informasjon om et gitt emne. Tekster i seg selv kan fremheve opplysninger på flere måter, via plassering og repetisjon eller gjennom assosiasjon med kjente symboler eller uttrykk. Selv en liten notis i en avis kan ha stor påvirkning om det brukes et uttrykk som korrelerer med allerede iboende rammer hos leseren. Likevel er det slik at man ikke har noen garanti for at de rammene forskere finner og definerer i en tekst faktisk evner å påvirke de som er lesere av teksten.⁶⁰ Fremheving er nettopp et produkt av selve interaksjonen mellom tekst og mottaker, og rammer kan kanskje derfor si mer om intensjon til den som kommuniserer teksten, enn hvordan teksten tolkes av den som konsumerer den.

Konseptet om rammer bygger som nevnt på flere tradisjoner. Det fungerer både som en form for internalisering av omverdenen, men kan også benyttes mer systematisk som et virkemiddel for å fremme en spesifikk diskurs. Rammebruk i nyhetsmedier kan sies å benytte allerede etablerte oppfatninger om virkeligheten som en strategi for å bygge opp en diskurs, eller videreutvikle en allerede etablert diskurs.⁶¹ Rammeanalyse er til syvende og sist en tilnæringsmåte utviklet for å analysere nyhetsdiskurser som i hovedsak omhandler prosessen rundt politiske beslutninger som påvirker offentligheten.⁶²

2.2 Tidligere forskning

Fire bidrag har vært særlig relevante for denne avhandlingen, samtlige benytter seg av rammeteori som utgangspunkt for innholdsanalyser i relasjon til mediernes dekning av pandemisk sykdomsutbrudd. Jeg har benyttet meg av tre studier gjort på samtidige pandemier, henholdsvis svineinfluensaen i 2009 og utbruddet av covid-19 i 2019 som fortsatt pågår. I tillegg til disse studiene har jeg sett på kvalitativ innholdsanalyse av tre historiske influensapandemier i USA som tar utgangspunkt i medievinkling og rammebruk.

Flere av disse bidragene refererer til eller benytter rammer redegjort for i en studie av Semetko & Valkenburg (2000). Denne summerer opp tidligere forskning fra flere disipliner i et forsøk på å presentere et sett forhåndsdefinerte rammer som kan benyttes til innholdsanalyse. Denne studien ser ut til å være et veldig oversiktlig bidrag til forskning på massekommunikasjon og rammeanalyser. Det er viktig å poengtere at Semetko & Valkenburg ikke er opphavet til disse rammene, men

⁶⁰ Entman 1993 :53.

⁶¹ Pan & Kosicki 1993«Framing Analysis: An Approach to News Discourse»: 57.

⁶² Pan & Kosicki 1993: 70.

studien de har gjennomført i 2000 om innramming i Europeisk politikk bygger videre på tidligere forskning.⁶³

Holli A. Semetko og Patti M. Valkenburg utførte i 2000 en innholdsanalyse av presse og tv-nyheter i forbindelse med europeisk politikk. Forfatterne påpeker at det ikke eksisterer noen universal-definisjon på hva som utgjør en nyhetsramme, eller rammebruk generelt. I likhet med Goffman, Entman og flere andre forskere, vektlegges det at rammer er en iboende egenskap som kan brukes som et verktøy for å fremme et narrativ eller en agenda som man ønsker å sette på dagsordenen.⁶⁴

Det er fortsatt mangel på en standardisert formel eller oppskrift for å finne frem til de mest vanlige nyhetsrammene, men Semetko & Valkenburg presenterer to mulige tilnærminger til denne formen for analyse. Den første av disse er en induktiv tilnærming, som vil si at man tilnærmer seg kildematerialet (for eksempel avisartikler) med minst mulig forutinntatte forventninger til innholdet. Ideelt sett vil man med denne tilnæringsmetoden bare ha vagt definerte ideer i forkant om hvilke rammer man kan forvente å finne. Formålet er å kunne avsløre et spekter av rammer, og det er her denne tilnærmingens styrke ligger. Med et åpent sinn vil man kunne oppdage et mangfold av vinklinger og rammer, men det krever også svært mye arbeid. Av denne grunn brukes induktiv tilnærming oftest på svært små utvalg, og er i tillegg vanskelig for andre å gjenskape da den i stor grad baserer seg på subjektive tolkninger.⁶⁵

Den andre tilnæringsmetoden Semetko & Valkenburg beskriver er deduksjon. Her benyttes forhåndsdefinerte rammer som et redskap i en innholdsanalyse. Formålet blir således å verifisere i hvilken grad akkurat disse rammene benyttes. For å kunne gjennomføre en innholdsanalyse via deduktiv tilnærming kreves det en klar forhåndside om hvilke rammer som kan forventes å være brukt. Svakheten ved denne tilnærming ligger i at rammer man ikke på forhånd har definert og aktivt leter etter vil trolig bli oversett, hvilket kan føre til misvisende resultater. Likevel, denne tilnærmingen kan lett gjenskapes og er spesielt anvendelig til å oppdage forskjeller eller likheter mellom forskjellige publikasjoner eller i tid og rom.⁶⁶

Fordi rammene er forhåndsdefinert vil materialet enklere kunne kvantifiseres, noe som gjør deduktiv tilnærming mulig for både kvantitativ og kvalitativ datainnsamling og analyse. To av studiene om rammebruk på pandemisk sykdomsutbrudd som jeg har sett på benytter induktiv tilnærming, og to benytter deduktiv tilnærming.

⁶³ Semetko & Valkenburg 2000 «Framing European Politics: *A Content Analysis of Press and Television News*»: 95.

⁶⁴ Semetko & Valkenburg 2000: 94.

⁶⁵ Semetko & Valkenburg 2000: 94.

⁶⁶ Semetko & Valkenburg 2000: 94–95.

Den kasuistiske studien til Debra Blakely er utelukkende kvalitativ med en empirisk, induktiv tilnærming. På den andre siden er bidraget til Poirier mfl. en kvantitativ studie, men har også benyttet seg av en empirisk, induktiv metode i datainnsamling – selv om fremgangsmåten virker lik, ser det ut til at Poirier mfl. har benyttet et dataprogram for kontinuerlig innsamling av en stor mengde data, mens Blakely har basert seg på manuell analyse av et mindre utvalg. Jeg går nærmere inn på disse to bidragene i avsnittene som følger.

Førsteamanuensis i kommunikasjon og digitale medier ved University of Houston – Clear Lake, Debra Clark, tidligere Debra E. Blakely⁶⁷, har i sin bok «Mass Mediated disease» utført en kasuistisk studie hvor hun analyserer tre influensapandemier i USA og deres tilhørende effekt på landets helsepolitikk basert på pressedekningen av pandemiene. Innledningsvis skriver forfatteren at smittsomme sykdommer er en del av de sosiale systemer som mennesker utvikler seg imellom. Fordi virkeligheten slik vi observerer den er et sosialt konstrukt⁶⁸, blir også konseptet sykdom et produkt av sosiale og historiske kulturaspekter, og i dag utvikler folk flest disse konseptene gjennom massemedier. Forfatteren poengterer at for å få innsikt i hvilken forståelse vi har av sykdom og hvilke konsepter vi knytter til smittsomme sykdommer, må vi se på hvilke konsepter mediene velger å knytte til sykdomsutbrudd.⁶⁹

Det Blakely kaller konsepter kan også forstås som rammer,⁷⁰ og det er rammer hun tar utgangspunkt i når hun går frem for å få en forståelse for hvordan mediene konstruerer nyheter i forbindelse med pandemisk sykdomsutbrudd. Formålet med analysen i 'Mass Mediated Disease' er ifølge forfatteren å finne ut *hva* som blir rammet inn fremfor hvordan narrativer blir konstruert hos utvalgte mediepublikasjoner.⁷¹ Med denne intensjonen foreliggende for analysen, er også rammene eller konseptene forfatteren tar utgangspunkt i basert på narrative diskurser innad i de enkelte avisartiklene; hvordan samfunn blir påvirket av sykdommen, om det plasseres skyld, bruk av krigsmetaforer eller om det er et stort fokus på sykdommens mortalitet.⁷²

Blakely forsøker med sin analyse å se om det finnes en overliggende tematikk fra mediedekning i forbindelse med de forskjellige influensautbruddene. Hun konkluderer med at i forbindelse med spanskesyken ble det i utstrakt grad brukt rammer som plasserte skyld på for eksempel fattige og Tyskland. Samtidig omtales det er skifte i rammebruk etter hvert som det kom et skifte i

⁶⁷ Boken er publisert under Blakely som er navnet jeg vil referere til

⁶⁸ Blakely 2006: 9.

⁶⁹ Blakely 2006: 1.

⁷⁰ Blakely 2006: 1.

⁷¹ Blakely 2006: 11.

⁷² Blakely 2006: 12.

helsepolitikk.⁷³ Det er også interessant at selv om mye av pandemiens omtale tildeler skyld, blir det aldri i de tre pandemien satt i en religiøs kontekst i følge Blakely.⁷⁴

William Poirier mfl. (*Un*)*Covering the COVID-19 Pandemic: Framing analysis of the crisis in Canada*, er en studie som analyserer nyhetsartikler relatert til covid-19 pandemien slik den dekkes av tolv kanadiske nyhetskilder. Formålet med studien er å undersøke rammebruken relatert til pandemien gjennom en empirisk analysetilnærming av forsideoppslag hos de tolv utvalgte kildene over tid.⁷⁵

Studien er kvantitativt orientert, og forfatterne påpeker selv i sin konklusjon at en blanding av kvantitativ og kvalitativ tilnærming til dataene vil kunne gi en bedre forståelse av emnet.⁷⁶

Rammene er her definert ut fra tematisk orienterte søkeord og konkluderer i rammene; «Chinese Outbreak, Economic Crisis, Western Deterioration, Health Crisis, Social Impact and Helping Canadians».⁷⁷ Formålet med studien er å finne frem til pandemispesifikke rammer fremfor generelle nyhetsrammer, og da i en kanadisk kontekst.

I likhet med de øvrige studiene redegjort for i dette kapittelet baserer også Poirier mfl. seg på rammeteori utarbeidet blant annet av Entman. Det vektlegges igjen at mediene er selektive med hva de velger å presentere til sitt publikum. Det er en historie som fortelles, og selv om dette er en historie om virkelige hendelser, er det hele veien bevisste og ubevisste valg som blir tatt som resulterer i rammer.⁷⁸

Avslutningsvis poengterer forfatterne at deres induktive komponenter potensielt vil tillate en mer objektiv tolkning av tekstens betydning dersom man skulle gjort en kvalitativ tekstanalyse av deres resultater.⁷⁹ Problemet med induktiv tilnærming ifølge Semetko & Valkenburg er ikke kvaliteten på datainnsamling, men heller mengden arbeid som kreves for å gjennomføre en induktiv analyse på større datamaterialer. Det kan derfor være at i kombinasjon med datainnsamling slik Poirier mfl. har utført, vil induktiv tilnærming gi en mer dyptgående forståelse for rammebruk i mediene.

Når det gjelder det Semetko & Valkenburg definerer som deduktiv tilnærming, har de to følgende studiene som baserer seg på dette også store forskjeller seg imellom. Seow Ting Lee & Icha Basnyat sin studie: *From Press Release to News: Mapping the Framing of the 2009 H1N1 An*

⁷³ Blakely 2006: 55-56.

⁷⁴ Blakely 2006

⁷⁵ Poirier mfl. 2020 «(*Un*)*Covering the COVID-19 Pandemic: Framing Analysis of the Crisis in Canada*»: 365.

⁷⁶ Poirier mfl. 2020: 370.

⁷⁷ Poirier mfl. 2020: 367.

⁷⁸ Poirier mfl. 2020: 365.

⁷⁹ Poirier mfl. 2020: 370.

Influenza Pandemic, er en innholdsanalyse av svineinfluensautbruddet 2009 i Singapore. De tar utgangspunkt i forhåndsdefinerte rammer som virker inspirert av de generiske rammene Semetko & Valkenburg opererer med, men mer spisset mot pandemirelaterte nyhetssaker.

Analysen forsøker å kartlegge hvordan mediene håndterer og presenterer informasjon de får i hende via offisielle presseutstedelser. Denne studien skiller seg i noe grad fra de andre redegjort for i dette kapittelet, da formålet er å redegjøre for eventuelle rammeskifter i overgangen fra offisiell pressemelding til ferdig publisert nyhetsinnhold. Av de forhåndsdefinerte rammene i studien er det «basic information» og «preventive information» som utpekes som de mest brukte rammene. Disse rammene tar for seg konkret informasjon og fakta fra myndigheter, og nyheter om smittevernstiltak.⁸⁰

Innledningsvis poengterer Lee & Basnyat viktigheten med effektiv kommunikasjon fra myndigheter og helsedepartementer til det øvrige samfunnet. Denne kommunikasjonen er essensiell for beredskap og respons i forbindelse med pandemisk sykdomsutbrudd. Ideelt sett vil man kunne dirigere befolkningen til å etterleve viktige tiltak som igjen bidrar til å isolere, eller minimere utbruddet og igjen redusere morbiditeten og mortaliteten.⁸¹

Innholdsanalysen viser hvordan informasjonen fra pressemelding til ferdig produsert nyhetsinnhold gjennomgår en signifikant modifisering i rammebruk. Endringene inkluderer blant annet utvidelse og økt mangfold i de dominante rammene i tillegg til et økt fokus på emosjonsaspekter. Tematisk rammebruk blir også sterkere i overgangen fra pressemelding til nyhetssak, og det er en økning i antall kilder på informasjon. Gjennom rammebruk endres også vinklingen på informasjon fra tapsrammer til vinningsrammer. Lee & Basnyat finner at i motsetning til tidligere antagelser blir informasjonen sterkt modifisert gjennom mediens portvoktere "... the news coverage of the pandemic reflects journalists' selectivity in disseminating the government press releases and in mediating the information flow and frames from the press releases".⁸²

Jude Nwagpoke Ogbodo et. al. kom sommeren 2020 ut med studien: *Communicating health crisis: a content analysis of global media framing of Covid-19*. Studien undersøker globale mediers rammebruk vedrørende coronaviruset, med formål å forstå de dominante rammene og hvordan språkbruk og vinklinger kan sammenlignes i mediene. Studien er en innholdsanalyse basert på rammeteorier og benytter ni forhåndsdefinerte rammer i sine søk. Man har her valgt å fokusere på åtte

⁸⁰ Lee & Basnyat 2013 «*From Press Release to News: Mapping the Framing of the 2009 H1N1 A Influenza Pandemic*»: 123

⁸¹ Lee & Basnyat (2013): 119.

⁸² Lee & Basnyat (2013): 119.

globale medieaktører. Denne studien forsøker å redegjøre for et mønster for rammebruk i globale medier, i motsetning forsøker Lee & Basnyat i sin studie å kartlegge forskjeller i vinklinger og språkbruk. Begge disse tilnærmingene belyser viktige aspekter når det gjelder mediedekningen av pandemier eller større sykdomsutbrudd.

Mediene som en institusjon er tillagt et stort ansvar når det kommer til å videreformidle informasjon til folk. Det argumenteres for at konseptet nyheter er en forestilling vi mennesker har, det er ikke snakk om en samtidig hendelse, men heller noe som fortelles retrospektivt. Å produsere nyheter er et forsøk på å rekonstruere rammeverket rundt hendelsen, rammene på sin side utformes på en slik måte at selve hendelsen blir meningsfull for leseren.⁸³ Dette utgangspunktet for nyhetsforståelse vektlegger at det ikke bare er det som blir sagt som er av betydning, men også hvordan det blir sagt og hva som blir utelatt, er av verdi for hvordan medier kommuniserer pandemisk sykdomsutbrudd.⁸⁴ Dette er verdier ved rammeanalyse som også vektlegges av Semetko & Valkenburg, og bygger på rammenes tidligste fundament om at kategorisering og rammer er en måte man tolker omverdenen på.

I forbindelse med en pandemi er det svært viktig at både lokale og globale helseorganisasjoner og institusjoner kan benytte mediene som et talerør for videreformidling av kommunikasjon. Formålet med kommunikasjonen vil være informasjon som bidrar til minimering av smitte og dødelighet. Gjennom rammebruk er pressen den største aktøren til å formidle krisen til folket. Rammer erkjenner den evnen mediene har til å definere en situasjon, få relevante saker på dagsordenen og åpne for offentlig debatt.⁸⁵

Forfatterne poengterer at i forbindelse med kommunikasjon av helserisikoen forårsaket av Covid-19, gir rammer oss en mulighet til å identifisere hvordan mediernes tilnærming til pandemien arter seg. I tillegg vil forhåndsutviklede rammer kunne redegjøre for effektivitetsnivået, eller mangelen på effektivitet i dekningsgrad og vinklinger i mediene. Nødvendigheten med studien ifølge Ogbodo mfl. ligger i at fremveksten av Covid-19 i mediene har vært gjennomsyret av spekulativ litteratur med minimal empirisk forståelse for hvordan medierammer kan bidra til å eskalere eller bremse helsekrisen.⁸⁶

⁸³ Ogbodo mfl. 2020 «*Communicating Health Crisis: A Content Analysis of Global Media Framing of COVID-19*»: 257.

⁸⁴ Ogbodo mfl. 2020: 258.

⁸⁵ Ogbodo mfl. 2020: 258.

⁸⁶ Ogbodo mfl. 2020: 266.

Studien benytter seg av et sett forhåndsdefinerte dominerende rammer for å finne frem til hvordan nyhetssaker fordeler seg på disse. Rammene som ligger til grunn for studien er følgende; økonomiske konsekvenser, moral/religion, menneskelig interesse, konflikt, tildeling av ansvar, politisering, etnifisering, frykt og håp. Ogbodo et. al. konkluderer med at i tråd med akademisk oppfatning har mediene stor makt når det kommer til forming av folks forståelse og deres meninger, og pressedekning av et pandemisk sykdomsutbrudd er intet unntak.⁸⁷

Fem av rammene oppramset i forrige avsnitt er trukket ut fra Semetko & Valkenburgs studie fra 2000, i tillegg har Ogbodo mfl. basert på egen forskning lagt til fire rammer mer spesifikke for å studere kommunikasjon i forbindelse med pandemisk sykdomsutbrudd.⁸⁸ Dette er i tråd med det Semetko & Valkenburg påpeker som grunnleggende kriterier for å kunne benytte en deduktiv tilnærming til rammeanalyse. I denne oppgaven vil jeg benytte en lignende tilnærming, men da primært kvalitativ. Jeg vil videreføre et utvalg av forhåndsdefinerte rammer fra tidligere forskning for en deduktiv tilnærming til utvalgte artikler. Rammene blir nærmere definert i delkapittel 3.2.

⁸⁷ Ogbodo mfl. 2020: 265.

⁸⁸ Ogbodo mfl. 2020: 258–59.

3 Metode

3.1 Datagrunnlag og avgrensning

Tidsperioden for spanskesyken avgrenses i første omgang til perioden fra 15.06.1918 til 15.11.1918. Dette vil si at starten på avgrensningen går fra de første tilfellene i Kristiania frem til vendepunktet i den såkalte andre smittebølgen. Denne avgrensningen vil dekke pandemiens inntog i Norge og videre gjennom to av tre smittebølger. Jeg vil i tillegg til begrensning i tidsomfang forholde meg til tre utvalgte aviser sin dekning av influensapandemien.

De valgte avisene er Aftenposten, Dagbladet og Social-Demokraten⁸⁹, samtlige er dagsaviser utgitt i Kristianiaområdet, med høye opplagstall etter samtidig standard. I tillegg til opplagsstørrelse er også grunnlaget for å velge disse at de alle har forskjellig politisk partitilhørighet. Dette kan være relevant for hvilke rammer som blir benyttet i artiklene i utvalget. De politiske partiene avisene er knyttet opp til er Høyre (Aftenposten), Venstre (Dagbladet) og Arbeiderpartiet (Social-Demokraten). Det er også mulig at partitilhørighet kan være en forklarende faktor for hvor ofte spanskesyken omtales i de forskjellige avisene.

Den avgrensede tidsperioden for utbruddet av SARS-Cov-2 vil være fra 12.03.2020 og frem til 15.08.2020. Begrunnelsen for denne avgrensningen i tid er at det langt på vei avspeiler tidsavgrensningen med spanskesyken. Avgrensningen starter med den første runden pandemirelaterte nedstengninger i Norge, og til over sommeren da smittetrenden igjen ble stigende etter å ha vært lav og jevn gjennom sommeren. Tidsperiodene vil være omtrent lik i omfang, samtidig lik i den forstand at den tar for seg perioder med både oppgang og nedgang i smittetilfeller.

Også for utvalget fra 2020 vil utvalget begrenses til tre aviser; Aftenposten, VG og Dagbladet. Avisene er valgt på bakgrunn av at de finnes i papirutgave, har høye opplagstall og at de er dagsaviser. Politisk tilhørighet faller i dette utvalget bort da store norske aviser ikke lenger har offisiell partitilhørighet slik de hadde i 1918.

For å finne frem til artikler vil jeg bruke Nasjonalbibliotekets arkivdatabase og tilhørende søkefunksjon for aviser relatert til spanskesyken i 1918. Søkeordene som er benyttet er følgende: *spanskesyken OR "spanske syke" OR "spanske syge" OR farsott OR influenza*. Tilsvarende vil jeg ta

⁸⁹ Alternativ til disse avisene kunne vært å velge tre mindre, lokale aviser, men jeg baserer valget på at avisdekningen i Kristiania var såpass høy, med stor konkurranse at de vil gi et representativt innblikk i den nasjonale smittesituasjonen til tross for at de er basert i samme by.

i bruk A-tekst Retriever når det gjelder de utvalgte avisene for utbruddet av covid-19. De utvalgte søkeordene er her: *covid-19 OR pandemi OR korona OR Wuhan*. Siden SARS-Cov-2 er en pågående pandemi vil jeg filtrere bort nettutgaven av de valgte avisene slik at datagrunnlaget holder seg uendret.

Fordi formålet med denne avhandlingen er å analysere kvalitativt rammeinnhold i avisartikler, er det behov for en videre avgrensning av materialet. I den avgrensede perioden for covid-19 får man totalt 2 481 treff i papirutgaven fordelt på de tre utvalgte avisene. Tilsvarende får man totalt 297 treff med de samme avgrensningskriteriene når det gjelder spanskesyken. Dette er et uoverkommelig antall artikler med denne oppgavens metodetilnærming, og jeg har av den grunn valgt å finne frem til tre artikler for hver avis på tre tidspunkter i den avgrensede perioden. Å ha utvalg fra forskjellige tidspunkter vil åpne for at det oppdages større forskjeller og eventuelle endringer i rammebruk både internt og mellom de to pandemiene.

Totalt antall artikler som analyseres er 18, ni fra hvert av de to pandemikasusene fordelt på tre forhåndsspesifiserte tidspunkt. Artikkene fra 2020-utvalget er hentet fra den første og siste datoen i periodeavgrensning, samt fra datoen som faller midt mellom disse. I forbindelse med å velge ut artikler fra 1918 måtte jeg benytte en mer skjønsmessig vurdering, da det ikke var treff hos samtlige publikasjoner på samme datoer. Jeg har derfor tatt utgangspunkt i den første og siste datoen for avgrensningen, og manuelt gjennomgått avisene for å finne relevante artikler. Den samme tilnærmingen er gjort for utvalget av artikler fra midt i den avgrensede tidsperioden. I tillegg til utvelgelseskriteriene beskrevet over er samtlige artikler valgt ut fra størrelse (antall ord) fremfor hvor de er plassert i avisen.

3.1.1 Utvalgte aviser; opplag, utbredelse og politisk tilhørighet

De utvalgte avisene for dekning av spanskesyken er som tidligere nevnt Aftenposten som den gang var høyre-politisk og konservativ. Social-Demokraten som falt innunder arbeiderpartiets partipresse og Dagbladet som den gangen var en liberal, venstreorientert⁹⁰ partipolitisk publikasjon. Aftenposten ble utgitt som både morgen- og kveldsutgave i datidens Kristiania og hadde så langt man vet et gjennomsnittlig opplag på omkring 40 000.⁹¹ Basert på antall treff på søkeord i den avgrensede perioden er Aftenposten den publikasjonen av de tre utvalgte som hyppigst omtaler spanskesyken med 149 treff.

⁹⁰ Jeg ønsket opprinnelig å benytte avisen Tidens Tegn som representant for Venstre i 1918. Denne avisen hadde vesentlig høyere opplagstall enn Dagbladet, men grunnet manglende tilgjengelighet digitalt måtte jeg velge den bort. Avisen hadde (ifølge Bjørnsen, *Har du hjerte?: 262*) et opplagstall på omkring 50 000

⁹¹ Ottosen mfl. 2014 «Norsk presse under første verdenskrig»: 10.

Social-Demokraten har man ikke konkrete opplagstall på, men målsetningen deres omkring 1918 var å nå opp på samme nivå som Aftenposten, altså omkring 40 000.⁹² Avisen ble utgitt som ettermiddagsutgave alle hverdager i Kristiania, og antall treff på søkeord i den avgrensede perioden er 62. Dagbladets opplagstall i 1918 er også ukjent, men avisen er med på listen over fire Kristiania-baserte aviser med størst postgang til andre steder i landet, samt stort antall postsendte aviser til personer i Kristiania.⁹³

I forbindelse med utbruddet av covid-19 er som nevnt de utvalgte avisene Aftenposten, VG og Dagbladet. Samtlige av disse er dagsaviser, og regnes som offisielt politisk uavhengige. Aftenposten ble grunnlagt i 1860 og har i dag omkring 307 000 lesere av papirutgaven.⁹⁴ I forbindelse med de forhåndsdefinerte søkeordene får man via A-tekst retriever hele 1 256 treff ved filtrering for papirutgaven i den avgrensede tidsperioden 12.03.20-15.08.20. VG slik vi kjenner avisen i dag ble grunnlagt i 1945, men er som nevnt i fotnote en videreføring av avisen Tidens Tegn. VG har i dag omtrent 183 000⁹⁵ lesere av sin papiravis, og med de utvalgte søkeordene i den avgrensede tidsperioden gir A-tekst retriever 687 treff i avisens papirutgave. Tilsvarende søk på Dagbladet, grunnlagt 1869 gir 538 treff. Papirutgaven har i dag omkring 115 000⁹⁶ lesere.

3.1.2 Oppgavens begrensninger – validitet og generaliserbarhet

Fordi utvalget som ligger til grunn for den videre analysen i denne avhandlingen er svært lite satt i forhold til det totale antallet pandemi-relaterte artikler publisert innenfor tidsavgrensningene, vil ikke resultatene kunne sies å være representative for avispressen som en helhet. Derimot vil det være grunnlag for analyse og sammenligning internt av akkurat disse artiklene. I tillegg vil det kunne gis et innblikk i hvordan forfatterne rammer inn de respektive pandemiene, samt hvordan covid-19 og spanskesyken knyttes opp til annet nyhetsinnhold.

Artiklene i utvalget er først og fremst valgt basert på at det er redaksjonelt innhold. Dette er på bakgrunn av at er det avisenes egen rammebruk som skal analyseres, fremfor for eksempel leserinnlegg, kroniker og debattinnlegg. Lee & Basnyat poengterer i sin diskusjon om rammebruk at avisene selv ikke er å regne som objektive aktører. Spesielt i forbindelse med en pandemi bør man gå ut ifra at journalistenes personlige rammer og tanker i større grad enn vanlig bakes inn i nyhetsinnholdet som produseres. Denne påstanden begrunnes med at pandemisk sykdomsutbrudd er

⁹² Bjørnsen 1984 *Har du hjerte? Tusener lider! Arbeiderbladet 100 år*: 262.

⁹³ Ottosen, Røssland, og Østbye 2012: 70.

⁹⁴ Mediebedriftene 2020 *Medietall 20/2 – medienes lesertall og opplagstall*: 17

⁹⁵ Mediebedriftene 2020: 17

⁹⁶ Mediebedriftene 2020: 17

en uforutsett hendelse som påvirker hele samfunnet, noe som bryter med mer rutinepreget nyhetsdekning av for eksempel politikk, utenrikssaker og samfunnsliv.⁹⁷

Ved å benytte forhåndsdefinerte rammer som gir en deduktiv tilnærming til kildematerialet, vil teorien bak være mer generaliserende enn dersom en induktiv tilnærming ble benyttet. Validitet i forbindelse med en kvalitativ analyse er basert på hvorvidt tilnærmingen og funnene reflekter det som er formålet med analysen.⁹⁸ I tilfellet med denne oppgaven vil jeg si den interne validiteten er begrunnet basert på at analysen bygger på etablerte teorier om rammeanalyse og tidligere forskning med samme tilnærming.

Analysen i denne avhandlingen er som nevnt av kvalitativ art, noe som ikke muliggjør en generell form for generalisering. Derimot er en tilnærming til generaliseringsspørsmålet i forbindelse med kvalitativ forskning, hvorvidt det kan finnes en analytisk generaliserbarhet. Med dette menes at den metodiske tilnærmingen er tilstrekkelig forankret i et teoretisk fundament slik at det kan slutes noe allment ut fra resultater og konklusjon.⁹⁹ Analytisk generalisering er ikke bare basert på det teoretiske, men også det empiriske. Det er derfor mulig at resultatene fra utvalget i denne avhandlingen kan gi informasjon om pressen generelt, men det kan ikke gjøres med en bestemt grad av sannsynlighet slik statistisk generalisering muliggjør.

Den eksterne validiteten i tradisjonell forstand er derimot mer mangelfull i denne oppgaven da resultatene er innhentet gjennom en kvalitativ analyse. Som nevnt er det en del innvendinger mot kvalitative studiers evne til å være generaliserende utover seg selv. I forbindelse med kvantitative studier ville man kunne snakket om statistisk generalisering, at resultatene på et lite utvalg er overførbare til en større helhet. Som nevnt i forbindelse med intern validitet er analysen i denne avhandlingen basert på etablerte teorier, forhåndsdefinerte rammer og diskuteres opp mot funn gjort i tidligere forskning. Av disse grunnene kan det forventes at analytisk generaliserbarhet hvert fall til dels er mulig ut fra resultatene.

3.2 Identifisere rammer

I kapittel 2.2 'Tidligere forskning' nevnte jeg fem generiske analyserammer som er videreutviklet av Semetko & Valkenburg for bruk i deres kvantitative innholdsanalyse om rammebruk i forbindelse med europeisk politikk i mediene.¹⁰⁰ Disse rammene er definert ut fra tidligere

⁹⁷ Lee & Basnyat 2013: 129.

⁹⁸ Johannessen, Tuft, og Christoffersen 2005 *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*: 232.

⁹⁹ Nadim 2015 *Generalisering og bruken av analytiske kategorier i kvalitativ forskning*: 131-137

¹⁰⁰ Semetko & Valkenburg 2000.

forskning på rammeanalyse og massekommunikasjon, og er basert på mye brukte vinklinger og tematikk i mediene. Rammene er videre redegjort for mer tydelig i Ogbodo mfl.¹⁰¹ sitt bidrag, som også er opphavet til de mer pandemi-spesifikke rammene jeg benytter i analysen.

- **Ramme for økonomiske konsekvenser;** med denne rammen presenteres innholdet med en vinkling hvor økonomisk påvirkning eller konsekvenser er i fokus. Det kan her være snakk om økonomiske konsekvenser for enkeltindivider, bedrifter, enkeltnasjoner eller global økonomisk påvirkning. Rammen sier ingenting om skala, bare innhold. For eksempel kan økonomisk vinkling være av negativ natur i form av permitteringer, konkurser, svekkelse av valuta, nedgang på børs osv. En positiv økonomisk innramming kan være i form av suksesshistorier om enkeltbedrifter, minkende arbeidsledighet, enighet i lønnsforhandlinger o.l.
- **Ramme for konflikt;** denne rammen vektlegger bruken av konflikt mellom individer, grupper eller institusjoner på en måte som fanger lesernes interesse. Eksempler på konfliktrammer kan være saker som vinkler problematikk mellom f.eks. sykepleiere og manglende finansiering av smittevernutstyr tidlig i pandemien, eller konflikt mellom hytteeiere og hyttekommune. Enkelt forklart er det en tydelig fremstilling av to parter som er i uenighet.
- **Ramme for moral/religion;** Semetko & Valkenburg definerer dette som en ramme hvor hendelse eller problem settes i en religiøs eller moralsk sammenheng. For eksempel hvordan gudstjenester til jul ble vist digitale og sølvгутtene ble vist i form av sammensatte opptak fra tidligere år. Også saker om smitteutbrudd i forbindelse med religiøse tilstelninger vil kunne passe i denne rammen. I tillegg kan pandemirelaterte saker som omhandler brudd på karanteneregler kunne føye seg inn i denne rammen som et eksempel på et større moralsk ansvar overfor resten av samfunnet.
- **Ramme for ansvarsfordeling.** Denne rammen handler om å vinkle hendelsen på en slik måte at noen blir utpekt som ansvarlige for en hendelse. I tilfelle med Covid-19 kan det være snakk om at minoritetsgrupper utpekes som spredere av virus. Folk som har vært på ferie eller utenlands anklages for å importere smitte, eller at Kina direkte klandres for viruset, gjerne kombinert med at kulturen utpekes som feil fordi den førte til at viruset oppsto blant mennesker (våtmarkeder). Det kan også være snakk om ansvar for å finne en løsning, vaksine eller behandling.

¹⁰¹ Ogbodo mfl. 2020: 259.

- **Ramme for menneskelig interesse;** artikler eller nyhetsoppslag hvor forfatteren/journalisten velger å gi saken et menneskelig ansikt utad eller en benytter en vinkling som spiller på følelser. Dette er en ramme som i forbindelse med en pandemi lett kan krysse over i andre rammer, for eksempel vil det i form av historier om enkeltpersoner som har mistet ansettelsesforhold krysse over i en økonomisk vinkling. Der det presenteres saker om dødsfall kan det fort krysse over til rammer om konflikt eller frykt. Uansett vil det emosjonelle aspektet ved saken være et effektivt virkemiddel i formidling av både positive og negative historier og nyheter.

Rammene over er ikke utviklet spesifikt for å dekke en innholdsanalyse av medieinnhold i forbindelse med pandemisk sykdomsutbrudd. Formålet med disse er at de skal fungere som generiske nyhetsrammer som kan anvendes til å analysere et mangfold av temaer. I likhet med Ogbodo mfl. mener jeg det i tillegg er behov for mer spissede rammer når det gjelder nyhetsdekning av en pandemi.

- **Ramme for frykt og skremsel** vil si at nyhetsdekningen og artiklene er konstruert med formålet å øke nivået av frykt eller skape panikktendenser i samfunnet. Et overdrevent fokus på økende smittetall, antall døde, arbeidsledighet o.l. vil være eksempler på denne rammen.
- **Ramme for håp.** Formålet med denne rammen er å skifte narrativet i en mer positiv retning. Artikler hvor denne rammen benyttes er konstruert for å gi håp eller forsikringer til tross for at det utspiller seg en krise i samfunnet. Rammen kan også fungere som en kontrast til frykt/skremseles-rammen.
- **Ramme for politisering.** I forbindelse med å analysere mediers dekning og innhold av pandemisk sykdomsutbrudd både i dag og i 1918 vil politisering være av spesiell interesse. Aviser i 1918 hadde en tydelig politisk rolle med sin partitilhørighet, mens avisene i dag er offisielt politisk uavhengig. Denne rammetypen kan komme til syne der hvor politisk opposisjon kritiserer valg den ledende regjeringen har tatt, eller generelt der hvor politiske perspektiver blir brukt til å fortolke og formidle en nyhet.

De tre sistnevnte rammene er utviklet av Ogbodo mfl. i forbindelse med deres studie på hvordan helsekrisen blir kommunisert i global nyhetsdekning. I tillegg til disse tre rammene har Ogbodo et. al. som tidligere nevnt i kapittelet for tidligere forskning, utviklet en siste ramme; rammene for *etnifisering*. Denne rammen fokuserer på saker hvor etnisk terminologi brukes for å belyse temaer eller tolke historier. Denne siste rammen vil kunne oppstå i forbindelse med saker som omhandler

minoritetsgrupper, andre land, kulturer osv.¹⁰² Jeg velger å ikke benytte denne siste rammen i min analyse da jeg opplever at de foregående åtte rammene vil være nok.

¹⁰² Ogbodo mfl. 2020: 259.

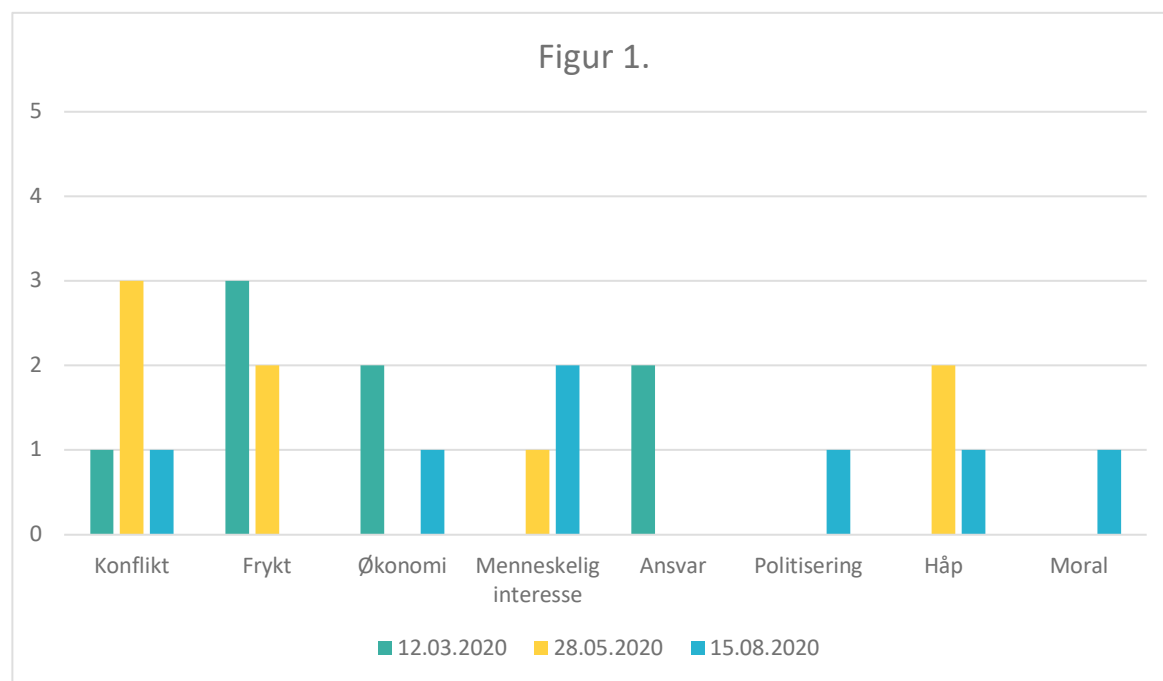
4 Analyse og Diskusjon

4.1 Avis mot avis anno 2020

I delkapittel 4.1.1 til 4.1.3 vil jeg gå inn på samtlige av de utvalgte artiklene fra 2020. Jeg vil redegjøre for hvilke rammer som er brukt, hvordan disse kobles opp til artikkelens tematikk, pandemien og til hverandre. Jeg vil også drøfte rammenes funksjon i henhold til Entmans definisjoner redegjort for i delkapittel 2.1. Avslutningsvis i delkapittel 4.1.4 vil jeg drøfte analyseresultatene opp mot hverandre.

Tabell 1

	12.03.2020	28.05.2020	15.08.2020	Total
Konflikt	1	3	1	5
Frykt	3	2	-	5
Økonomi	2	-	1	3
Menneskelig interesse	-	1	2	3
Ansvar	2	-	-	2
Politisering	-	-	1	1
Håp	-	2	1	3
Moral	-	-	1	1

Tabell 1 med tilhørende figur 1. viser hvordan rammene fordeler seg på artikkelutvalget i 2020

4.1.1 Artikkeltvalg 12.03.2020

Det første utvalget av artikler jeg har hentet data fra i forbindelse med Covid-19 er datert 12 mars 2020. Dette har blitt en historisk dato i forbindelse med utbruddet av Sars-COV-2, hvor den norske regjeringen innførte de strengeste tiltakene i det norske samfunnet siden andre verdenskrig.

Aftenposten 12.03.2020

Type og plassering: Nyhetsartikkel side 6-7

*Tittel: «Virustrusselen har allerede endret hverdagen vår».*¹⁰³

Rammer: Økonomi, frykt/skremsel

Denne artikkelen tar primært for seg endringer i folks handlevaner og reisevaner i pandemiens tidlige faser. Den mest dominerende rammen i artikkelen er rammen for økonomiske konsekvenser. Ut fra Entmans forklaring for rammers funksjon redegjort for i delkapittel 2.1, fungerer økonomirammen her på en måte som definerer problemer. Det er et gjennomgående fokus på pandemiens økonomiske konsekvenser på utpekte bransjer, herunder både negative og positive effekter. I tillegg til å sette søkelys på hvordan smitteverntiltakene påvirker økonomisk tap og vinning, knytter forfatteren rammen for frykt/skremsel opp til den økonomiske dimensjonen. Hovedvekten ligger på skremmeldelen av rammen hvor det redegjøres for hamstringstendenser i dagligvareforretningene¹⁰⁴, denne rammens funksjon blir derfor det Entman kaller å diagnostisere årsaker da den identifiserer en situasjon som inneholder konfliktskapende elementer.

Den negative dimensjonen av rammen for økonomiske konsekvenser presenteres i forbindelse med luftfartsbransjen og kollektiv transport i form av nedgang i antall reisende. «Foreløpige tall fra Avinors trafikkdatabase viser en nedgang på 12 prosent i antallet passasjerer forrige uke. Oslo lufthavn Gardemoen hadde en nedgang i utenlandstrafikken på hele 18 prosent.»¹⁰⁵ Dette sitatet finner man umiddelbart etter ingressen og tematikken legger føringen for majoriteten av artikkelens videre innhold. Den fungerer som et eksempel på hvordan økonomirammen definerer kostnader som en konsekvens av sosiale tiltak implementert i forbindelse med pandemien.

Den mer positive dimensjon av den økonomiske rammen presenteres med en økning i salget hos dagligvareforretninger. Kolonial.no presenteres som et alternativ hvor kunden får levert maten hjem på døren fremfor å måtte dra i butikken selv.¹⁰⁶ Her kan det også argumenteres for at rammen for

¹⁰³ Aftenposten (12.03.2020), «Virustrusselen har allerede endret hverdagen vår»: 6–7.

¹⁰⁴ Aftenposten (12.03.2020): 7.

¹⁰⁵ Aftenposten (12.03.2020): 7. Første avsnitt.

¹⁰⁶ Aftenposten (12.03.2020): 6.

økonomiske konsekvenser tillegges en tredje av Entmans fire rammefunksjoner; å foreslå en behandling. Gjennom netthandel, blir leserne presentert en løsning på de begrensninger smitteverntiltakene påfører et aspekt av dagliglivet. Det er også her forfatteren introduserer rammen for frykt/skremsel, når narrativet skifter fra å handle om positiv økonomisk vekst til å ta for seg hamstringstendenser og usikkerhet om fremtiden.

VG 12.03.2020.

Type og plassering: Nyhetsartikkel side 24-25 + utskrift av nettartikkel (kaller disse s. 26-31)^{107, 108}

Tittel: «Dette er forskernes syv scenarioer for coronautbruddet»¹⁰⁹

Rammer: Frykt/Skremsel, økonomi, ansvarsfordeling.

Artikkelen tar for seg syv scenarioer utviklet av forskere for hvordan pandemisituasjonen covid-19 kan komme til å utarte seg. Rammen for frykt/skremsel er gjennomgående brukt i artikkelen, og kombineres ofte med rammen for økonomiske konsekvenser og rammen for ansvarsfordeling. Allerede i ingressen presenteres rammen for frykt/skremsel med tall for verst tenkelige utfall i antall døde for pandemien globalt. I tillegg vektlegges den globale økonomien som pandemiens store taper. «... selv i tilfeller der hvor smittespredningen har lav alvorlighetsgrad, vil det økonomiske fallet være enormt.»¹¹⁰

Måten fryktrammen brukes gjennom artikkelen tilsier at den har flere av de fire funksjonene Entman utpeker. Den definerer problemer der menneskeliv stilles opp mot økonomiske konsekvenser. Her knyttes den også naturlig opp til en økonomisk ramme. I tillegg fungerer den som en moralsk vurdering der artikkelen tar for seg sykehuskapasitet og et forespeilet behov for intensivplasser for de syke. Ansvarsrammen på sin side har både som funksjon å diagnostisere årsaker, samt foreslå behandling der den knyttes opp til begge de to foregående rammene. I en økonomisk sammenheng er det snakk om regjeringens ansvar overfor både bedrifter og privatpersoner gjennom såkalte krisepakker, mens i forbindelse med rammen for frykt/skremsel identifiserer den en konfliktdimensjon i form av økt sosial ulikhet.

Det som er viktig å poengtere med denne artikkelen er at den er basert på mulige scenarioer om hvordan pandemien kan utspille seg. Altså er tematikken basert på forskning som prøver å si noe

¹⁰⁷ VG (12.03.2020) «*Ny studie: Dette er forskernes syv scenarioer for coronautbruddet*». F.o.m. avsnitt «verste utfall for Norge»

¹⁰⁸ Det viste seg å være noe problematisk å hente ut hele artikkelen via A-tekst retriever sin database, av denne grunnen har jeg hentet resten av artikkelen fra VG.no, denne er datert 12.03.2020, men er oppdatert 14.02.2020 og innholdet kan derfor avvike noe fra papiravisen.

¹⁰⁹ VG (12.03.2020): 24–25.

¹¹⁰ VG (12.03.2020): 24.

om fremtiden basert på tidligere erfaringer og vitenskap, vanligvis er nyhetsartikler retrospektive i sin utforming. Det brukes det en god del plass på strategier i forbindelse med smittevern og beredskap noe som er med på å lette tematikken noe, da man blir presentert for noe proaktivt man kan gjøre for å unngå de verste scenariene.

Dagbladet 12.03.2020.

Type og plassering: Nyhetsartikkel side 6-7.

Tittel: «Må forvente dødsfall»¹¹¹

Rammer: Frykt/skremsel, ansvarsfordeling, konflikt

Artikkelforfatter tar her for seg en brå økning i antall smittede i Norge, hvor rammen for frykt/skremsel ser ut til å være mest gjennomgående. I tillegg til denne er også rammen for ansvarsfordeling og konfliktrammen benyttet. Forfatteren kombinerer uttalelser fra FHI, regjeringen og leger for å presentere mulige estimater for sykdomstilfeller, sykehusinnleggelser og dødsfall. Allerede i ingressen etablerer forfatteren rammen for frykt/skremsel. «Coronasmitten i Norge øker i voldsomt tempo. 489 personer er nå rammet, en økning på 212 i løpet av et døgn.¹¹²».

Det gjennomgående fokuset i artikkelen er tall, men i tillegg til å ramse opp rapporterte antall av smittede personer, land med smittetilfeller, dødstall og tallfesting av innleggelser verden rundt, benyttes det også konstruerte fremtidsscenarioer for å forespeile pandemiens potensiale. Dette fokuset på tall blir her et kroneksempel på rammen for frykt/skremsel, hvis formål er nettopp å stimulere til en økt følelse av frykt og håpløshet i samfunnet ved å ha et overdrevent fokus på for eksempel antall smittede og døde.

Rammen for frykt/skremsel både kombineres med og følges opp av rammen for ansvarsfordeling og rammen for konflikt, spesielt der den settes i forbindelse med at folk har brakt med seg smitte fra utenlandsturer. Ansvar plasseres også på regjeringen for ikke å ha vært raske nok på tiltak for bekjempelse av pandemien. Overlege Mads Gilbert ved universitetssykehuset i Nord-Norge kritiserer myndighetenes smittevernstiltak, noe som presenterer en konfliktdimensjon i artikkelens innhold. Her er det også flere funksjoner knyttet til rammene. Det presenteres et årsaksforhold mellom økende smitte og folk som returnerer til Norge fra utlandet noe kan knyttes til det Entman beskriver som en funksjon som diagnostiserer årsaker. Det foreslås også behandling som rammefunksjon i form av eskalerende smittevernstiltak og nedstengninger.

¹¹¹ Dagbladet (12.03.2020) «Må forvente dødsfall»: 6–7.

¹¹² Dagbladet (12.03.2020): 6.

4.1.2 Artikkeltvalg 28.05.2020

Det andre utvalget jeg har gjort i forbindelse med utbruddet av Covid-19 er datert 28.05.2020. Dette er omtrent midt i den avgrensede perioden for oppgaven.

Aftenposten 28.05.2020.

Type og plassering: Artikkel med personfokus side 6-7.

Tittel: «-En utrolig lettelse både for oss og mamma»¹¹³

Rammer: Menneskelig interesse, håp, konflikt

Artikkelen tar for seg situasjonen til en utvalgt familie med en eldre kvinne på pleiehjem og hennes fire voksne barn. Fordi historien som formidles er av personlig karakter er det tydelig at rammen for menneskelig interesse er den som dominerer innholdet. Pleiehjemmet har vært under strenge nedstengninger, og beboerne har vært utsatt for isolasjon i forbindelse med utbrudd av Covid-19. Personen det fokuseres på har hatt påvist sykdom under nedstengningsperioden.

Det presenteres også en konfliktdimensjon og konfliktrammen er her primært brukt i omtale av bemanningsproblemer og utfordringer med smittevern. Dette er et tilsvar på en annen underliggende konflikt i historien hvor pleiehjemmets personale skrudde av et nettbrett som daglig ble brukt som kommunikasjonskanal mellom beboer og hennes barn. I tillegg avrundes historien med en håpefull tone når det blir snakk om gjenåpning og lettelse på tiltak noe som tyder på at rammen for håp også benyttes i noen grad

Funksjonen til rammene som er benyttet i denne artikkelen er knyttet til alle tre rammene i unison fremfor at hver av rammene har hver sin(e) funksjon(er). Det kan argumenteres for at narrative som konstrueres gjennom den kombinerte bruken av rammen for menneskelig interesse, konflikt og håp benytter samtlige av Entmans fire rammefunksjoner. Det defineres problemer både på det økonomiske plan i forbindelse med bemanningsmangel, årsaker diagnostiseres i form av nettbrettet som et konfliktskapende element, mens bemanningsmangel er en annen kilde til konflikt knyttet til de samme rammene.

Det blir også gjort moralske vurderinger i forbindelse med stell og prioriteringer gjort av leger/personell overfor beboerne på sykehjemmet. Også den siste rammefunksjonen hvor det foreslås behandling kan ses både på et overordnet nivå hvor lettelse i sosiale tiltak bedrer situasjonen for alle, men også i den forstands at konsekvensen med å skru av nettbrettet blir

¹¹³ Aftenposten (28.05.2020) «- En utrolig lettelse både for oss og mamma»: 6-7.

rettferdiggjort med at det kobles til en kombinasjon av bemanningsmangel og personvern under stelletid.

VG 28.05.2020.

Type og plassering: Nyhetsartikkel side 14-15.

Tittel: «Stor nedgang i andre sykdommer»¹¹⁴

Rammer: Frykt/Skremsel, konflikt, håp

Artikkelen tar for seg effekten tiltakene iverksatt i forbindelse med covid-19 har på andre sykdommer. Rammen som forekommer mest gjennomgående er rammen for håp kombinert med rammen for frykt og skremsel. Det fokuseres på potensialet for skyggetall i krefttilfeller og andre sykdommer som en følge av at folk ikke ønsker å være til belastning for helsesystemet mens pandemien pågår. Artikkelen tar også for seg problematikken med at smitteverntiltakene går på bekostning av mental helse. Dette kan peke mot en underliggende konfliktramme mellom prioritering av covid-19 pasienter over personer som sliter psykisk som en følge av strenge tiltak og utrygghet i samfunnet.

Allerede i ingressen fremstår artikkelen tvetydig i hvordan den presenterer det som skal være det videre innholdet. På den ene siden er det oppløftende og positivt at det her rapporteres om lavere forekomst av diverse andre sykdommer under coronapandemien. Denne vinklingen vil jeg argumentere for at fungerer som en underliggende, men noe svak ramme for håp. På den andre siden er det en advarende eller skremmende tone som er gjennomgående for innholdet i artikkelen. Denne aktive bruken av skremsel/frykt kommer frem allerede i ingressen i form av en uttalelse fra en lege om at det kan eksistere mørketall på sykdomstilfeller.

Undertitlene i artikkelen spiller utelukkende på håp og positive uttrykk: ‘reduisert pågang’¹¹⁵, ‘færre hjerteinfarkt’¹¹⁶, ‘mindre testing’¹¹⁷ og ‘bedre beredskap’¹¹⁸ er alle formuleringer som stimulerer til en positiv opplevelse for leseren, men selve innholdet som følger er ikke nødvendigvis av samme oppløftende karakter. Uttalelser fra helsepersonell vektlegger at for eksempel en nedgang i antall hjerteinfarkt og krefttilfeller kan ha en korrelasjon med at færre oppsøker lege, fremfor at det reelt sett er færre tilfeller av disse sykdomsgruppene.

¹¹⁴ VG (28.05.2020), «Stor nedgang i andre sykdommer»: 14–15.

¹¹⁵ VG (28.05.2020): 14. Andre avsnitt

¹¹⁶ VG (28.05.2020): 14. Tredje avsnitt

¹¹⁷ VG (28.05.2020): 14. Fjerde avsnitt

¹¹⁸ VG (28.05.2020): 15. Femte avsnitt

Denne blandingen av håp og frykt, positivt og negativt, kan bidra til at leseren sitter igjen med usikkerhet fremfor klarhet, og avhengig av hvordan individer tolker rammer, kan resultatet være at disse rammene i kombinasjon er med på å skape mer angstfølelse enn lettelse. I tillegg til disse to rammene, vil jeg argumentere for at det også presenteres en form for konflikt i artikkelen, primært gjennom en uthevet boks nederst i venstre hjørnet på side 14. Denne boksen tar for seg Kirkens SOS-telefon som har hatt en økning i antall henvendelser og spesielt er det en økning i henvendelser om selvmord. «19 prosent av anropene som har blitt besvart, har handlet om selvmord. Det er dobbelt så mange som til vanlig».¹¹⁹

Som nevnt er tegn på en konfliktramme at det vektlegges eller legges opp til en konflikt mellom for eksempel grupper, og i dette eksempelet blir vi presentert for at personer som trenger psykisk hjelp, blir skadelidende av at helsesektoren har et svært ensrettet fokus på den pågående pandemien. Jeg vil uansett være noe forsiktig med å utpeke en klar bruk av konfliktrammen i teksten, da det ikke nødvendigvis er snakk om en distinkt fremstilling av uenighet mellom to parter. I dette tilfellet er det mer snakk om en underliggende konflikt som istedenfor å bli fremstilt konkret er åpen for tolkning.

Dagbladet 28.05.2020

Type og plassering: Artikkel side 12

Tittel: «Utredet portforbud»¹²⁰

Rammer: Frykt/skremsel, konflikt

Artikkelens ingress starter på følgende måte, «Myndighetene utredet muligheten for å innføre portforbud – som helst skal vare lenger enn ei uke om gangen».¹²¹ Her introduseres leseren for at det forberedes til en eskalering i pandemien på nasjonalt nivå. Selv om det her ikke er snakk om konkrete tall på smittetilfeller og dødsfall, kan det likevel anslås at rammen for frykt/skremsel er brukt da denne er definert ut fra et formål om å øke panikktendens i samfunnet. Videre refereres det til at Italia innførte på et tidspunkt portforbud, og siden Italia var det landet i Europa som var hardest rammet av pandemien over en lengre periode, spiller dette på assosiasjoner om hvor ille ting kan forespeiles å bli. Tidsperspektivet leseren presenteres for er at pandemien kan ha en varighet på opptil to år til, og at man må være forberedt på mer inngripende tiltak enn man så langt har opplevd.

Dette med inngripende tiltak er det som fører artikkelen over i konfliktrammen. I tillegg til spekulasjoner om oppblomstring av smitte, nevnes det også usikkerhet rundt lovverket om retten til

¹¹⁹ VG (28.05.2020): 14.

¹²⁰ Dagbladet (28.05.2020) «Utredet portforbud»: 12.

¹²¹ Dagbladet (28.05.2020): 12. Ingress

fri bevegelsesfrihet. Dette avsluttende avsnittet er bygd opp på en slik måte at det presenterer en mulig konflikt når det gjelder tolkning av loven, og hvorvidt et eventuelt portforbud ville vært et brudd på nordmenns rettigheter. Konfliktrammen i denne saken er relativt tydelig, hvor man har borgerne og deres rettigheter på den ene siden, mens regjering og andre makthavende organer står på den andre.

De to rammene som er brukt i artikkelen har flere funksjoner. Rammen for frykt/skremsel både definerer problemer i form av økende smitte og usikkerhet rundt pandemiens videre utvikling. Samtidig gjøres det moralske vurderinger når det er snakk om effekten av å innføre enda strengere smittevernstiltak i form av mulig portforbud. Når rammen for frykt/skremsel kombineres med konfliktrammen blir det også tydelig at de i kombinasjon har som funksjon å diagnostisere årsaker, da det redegjøres for en potensiell konflikt i tolkning av lovverk. Likevel foreslås også behandling ved at den usikre smittesituasjonen rettfærdiggjør de konsekvenser innføringen av et portforbud måtte komme til å ha på befolkningen.

4.1.3 Artikkelutvalg 15.08.2020

Det tredje og siste utvalget jeg har gjort i forbindelse med covid-19 i den avgrensede tidsperioden er fra 15.08.2020.

Aftenposten 15.08.2020

Type og plassering: Nyhetsartikkel side 20

Tittel: «Vil ha færre taxfree-flasker»¹²²

Rammer: Økonomi, politisering, konflikt

Artikkelen tar for seg konflikten mellom grensehandel/taxfree-handel, norsk handelsstand og avgiftsinntekter for den norske stat. Den første rammen som er brukt i artikkelen er rammen for økonomiske konsekvenser. Det fremkommer et ønske fra flere aktører om å kutte taxfreekvoten for å unngå handelslekkasje. I forbindelse med covid-19 har vinmonopolets omsetning økt, og det poengteres i artikkelen at dersom handelsnivået i norske forretninger til vanlig var på samme nivå som under pandemiene, ville sysselsettingen også økt som en følge. Funksjonene til rammen for økonomiske konsekvenser er i denne artikkelen å definere problemer og diagnostisere årsaker. Det redegjøres både for kostnader og gevinster rundt tematikken, samtidig som økonomirammen legger grunnlaget for en større konflikt videre i artikkelen.

¹²² Aftenposten (15.08.2020), «Vil ha færre taxfree-flasker»: 20.

Rammen for politisering er også flittig benyttet i denne artikkelen. Det nevnes tidligere stortingsvedtak om handelskvoter for privatpersoner ved utenlandsreise og flere politiske partiers ståsted kobles opp til dette. Politiseringsrammen knyttes opp til rammen for økonomiske konsekvenser, og også i noe grad opp mot konfliktrammen. Konflikten det redegjøres for i artikkelen er på flere nivåer. På den ene siden presenteres man for konflikten mellom norsk handelsstand og grensehandel. En annen konflikt er den mellom politiske partier og deres ståsted i forbindelse med kvoteordninger. Begge disse bi-rammene har i denne sammenheng som funksjon å gjøre moralske vurderinger samt foreslå behandling.

VG 15.08.2020

Type og plassering: Artikkel side 10

Tittel: «Snakk om coronatilpasset bryllup. Alle gjestene fikk masker og engangshansker»¹²³

Rammer: Menneskelig interesse, håp

Basert på at artikkelen omtaler en bryllupsfeiring primært fra brudeparet og deltakerne sitt perspektiv, kan det tyde på at den umiddelbare rammen brukt av forfatteren er rammen for menneskelig interesse. Selv om saken handler om en bryllupsfeiring, blir det knyttet opp til covid-19 ved at vielse og fest er gjennomført til tross for en annerledes hverdag. Rammens funksjon i denne sammenheng faller innunder flere av Entmans definerte funksjoner. På den ene siden fungerer rammen til å definere problemer, men da i en utvidet betydning i form av gevinst. Her blir glede og feiring målt opp eventuelle konsekvenser. Konsekvensene på sine side blir redusert gjennom at bryllupet gjennomføres med flere smitteverntiltak på plass.

Det kan også være at rammefunksjonen lener mer mot det Entman kaller å foreslå en behandling, at utfordringene knyttet til å gjennomføre bryllup under en pandemi reduseres gjennom riktige tiltak som dermed rettferdiggjør eventuelle konsekvenser. Det skrives at det avholdte bryllupet har hatt gjennomgående kontroll på smitteverntiltak, noe som har gjort det mulig å avholde både vielse og fest på noe utradisjonelt vis.

Rammen for håp er også benyttet av forfatteren, da i form av at det gjennom tilpasninger er mulig å gjennomføre lykkelige begivenheter selv under en pandemi. Måten artikkelen er formulert gjør at leseren kan tolke det som om mer normale tilstander kan vinnes tilbake gjennom å følge rådene og retningslinjene som er iverksatt i forbindelse med pandemien.

¹²³ VG (15.08.2020) «Snakk om coronatilpasset bryllup. Alle gjestene fikk masker og engangshansker.»: 10.

Dagbladet 15.08.2020

Type og plassering: Artikkel side 10

Tittel: «Anja måtte rett i karantene»¹²⁴

Rammer: Menneskelig interesse, (moral/religion)

Artikkelen har personfokus og benytter dermed rammen for menneskelig interesse. Tematikken er at personer som har vært utenlands og returnerer til Norge må testes for viruset og uansett i karantene. Personen i fokus er tannlegen Anja som har vært på ferie i land som er såkalt *grønnsone*, altså lave smittenivåer. Hun informerer avisen om at hun i forkant av reisen likevel har vært forberedt på karantenetid uavhengig av testresultater og har lagt til rette for dette.

Innholdsmessig holder artikkelen seg til personen «Anja» sin opplevelse av tiltakene som har blitt etablert i forbindelse med innreise til Norge. Det legges ikke nødvendigvis opp til noen emosjonell vinkling, men heller en vridning mot moral som en del av fellesansvaret for å unngå importsmitte. Det kan være en svak bruk av rammen for moral/religion knyttet opp til den dominerende rammen, da personen i artikkelen på forhånd har tatt både testing og karantenetid som en selvfølgelig konsekvens av sin utenlandsreise.

Rammen for moral/religion defineres blant annet som når en hendelse settes i en moralsk kontekst. Selv om innreisende i flere tilfeller vil være pålagt både test og karantene, peker artikkelen ut hvor forberedt Anja har vært i forkant av reisen på akkurat dette som en person som selv er ansatt i helsevesenet. Artikkelen fungerer nærmest som et eksempel på det som er ønsket hendelsesforløp når personer ankommer Norge etter utenlandsopphold, og det pekes ut at flere flyplasser tilbyr coronatesting ved ankomst.

Et alternativ til at rammen for moral/religion blir aktivt benyttet av forfatteren, er at det i realiteten bare er rammen for menneskelig interesse som benyttes i artikkelen. Men med den funksjon å gjøre moralske vurderinger. I så fall er det snakk om en årsakssammenheng mellom personen i artikkelen og deres handlinger.

4.1.4 Drøftelse resultater 2020

Totalt sett fra utvalget artikler publisert 12.03.2020, opptrer rammen for frykt/skremsel i samtlige. Dette er i og for seg forventet for dette tidspunktet i pandemien, da det i stor grad er snakk om noe svært ukjent og potensielt truende. I tillegg er Norge på dette tidspunktet på sitt første kritiske pandemi-punkt. Det er noe forskjell i hvordan rammen er benyttet, hos VG og Dagbladet er den

¹²⁴ Dagbladet (15.08.2020), «Anja måtte rett i karantene»: 10.

toneangivende allerede i ingressen, og beholdes videre gjennom hele innholdet med andre rammer knyttet opp til seg underveis. I Aftenposten sin artikkel er derimot rammen for frykt/skremsel mer en bi-ramme, et supplement til det som ellers ville vært en rent positiv vinkling på rammen for økonomiske konsekvenser.

Både Aftenposten og VG benytter seg av en kombinasjon av rammen for økonomiske konsekvenser og rammen for frykt/skremsel, uten at den overhengende tematikken deler noen likhet annet enn å være knyttet opp til den pågående pandemisituasjonen. Det er uansett tydelig at fokuset hos begge disse avisartiklene ligger i hvordan pandemien påvirker de økonomiske aspektene av samfunnet. I kontrast til disse benytter Dagbladets artikkel rammene for ansvarsfordeling og konflikt i samband med frykt/skremsel. Dette kan vitne om en forskjell i prioritering hos de forskjellige publikasjonene, men det kan ikke utelukkes at det finnes andre artikler hos samtlige fra samme dato som ville indikert at det ikke eksisterer noen markant forskjell totalt sett i hvordan avisene prioriterer innhold.

Resultatene fra disse tre artiklene i forbindelse med hvilke rammer som er prioritert samstemmer blant annet med resultatene i studien utført av Poirier et. al. på kanadisk mediedekning av covid-19. Denne undersøkelsen var med en induktiv tilnærming, og konstruerte egne rammer basert på søkeresultater oppnådd gjennom automatisk datainnsamling. De oppdaget at det var tidvis stor variasjon mellom de forskjellige mediepublikasjonene i undersøkelsen når det gjaldt hvilke rammer som var dominerende, men konkluderer med at rammen de kaller «Health Crisis» er den mest brukte rammen.¹²⁵ Denne kan kanskje sterkest knyttes opp til rammen for frykt/skremsel av de generiske rammene, som i pandemisammenheng kobles til et stort fokus på smittetall, dødstall osv.

Konfliktrammen går igjen i samtlige av de tre utvalgte artiklene datert 28.05.2020, men i likhet med bruken av samme rammer i forskjellige artikler 12.03 samme år, er tematikken på disse tre artiklene vidt forskjellig. Hos Aftenposten kobles konfliktrammen indirekte til en artikkel som primært benytter rammen for menneskelig interesse og håp. Artikkelen til VG fra samme dato bruker samme teknikk når det gjelder å knytte en konfliktdimensjon til saken som ellers benytter rammen for frykt/skremsel og håp. Begge disse artiklene fremstår som gjennomtenkte i sin utforming, ved at de bruker kontrasterende rammer for å skape engasjerende dynamikk i saker som ellers kunne vært vinklet utelukkende positive uten at det nødvendigvis gikk på bekostning av informasjonen som formidles.

¹²⁵ Poirier mfl. 2020: 370.

I likhet med de utvalgte artiklene fra 12.03 skiller også her Dagbladet sin artikkel seg noe ut innholdsmessig til tross for bruk av to av de samme rammene som VG benytter. Artikkelen presenterer en tydelig konfliktdimensjon mellom flere parter, og kobler denne tett til rammen for frykt og skremsel. Det mest iøynefallende med denne artikkelen sett opp mot de to andre fra samme dato er fraværet av rammen for håp, og dermed fraværet av et kontrastvirkemiddel i en sak som ellers fremstår som direkte men negativt ladet.

Dersom man tar utgangspunkt i at saker som stimulerer til frykt eller som redegjør for en konflikt i seg selv er nok til å skape engasjement hos leseren, kan det argumenteres for at de negative motpunktene som presenteres hos Aftenposten og VG anses som nødvendig prioritering for å skape interesse. Ogbodo et. al. skriver i sin konklusjon «In its obsession to keep churning out breaking news about COVID-19, the media may be causing information fatigue and influencing public perception of the pandemic. »¹²⁶ Dersom man tar utgangspunkt i at det stemmer at den kontinuerlige publiseringen av nyheter om covid-19 gjør folk mindre mottakelige for informasjon, vil det begrunne valget av kontrasterende rammer for å gjøre saker som omhandler pandemien mer engasjerende for leseren.

15.08.2020 er det utvalget med samme dato hvor det er størst spenn i hvilke rammer som er benyttet. Den eneste gjentakende rammen er rammen for menneskelig interesse som er brukt hos både VG og Dagbladet. Begge disse sakene er personfokuserte og fremstår som svært positive i sin fremstilling av innholdet. Ingen av disse to artiklene benytter en kontrasterende ramme, eller andre virkemidler for å skape dynamikk eller spenning i innholdet. Fordi innholdet i disse to artiklene kan kalles lettfordøyelig i forbindelse med den seriøse tematikken en pandemi er, skiller de seg også ut fra det totale inntrykket man får av de utvalgte artiklene fra 2020 presentert her.

På tidspunktet hvor disse tre artiklene er publisert nærmer fellesferien seg slutten, og smittetrenden har vært lav gjennom sommeren. Kanskje er den lette tematikken hos VG og Dagbladet en refleksjon av offentlig oppfattelse om at pandemien er på hell, eller i det minste en lavere trussel enn på tidligere tidspunkt i pandemien. Også Aftenpostens artikkel kan støtte oppunder denne refleksjonen. Her benyttes rammene for økonomiske konsekvenser, politisering og konflikt, som i tidligere artikler i dette utvalget har vært benyttet i artikler med negativt ladet innhold eller for å skape en motsats til ellers positive vinklinger. Derimot i denne artikkelen er det snakk om Taxfree-kvoter og grensehandel.

¹²⁶ Ogbodo mfl. 2020: 266.

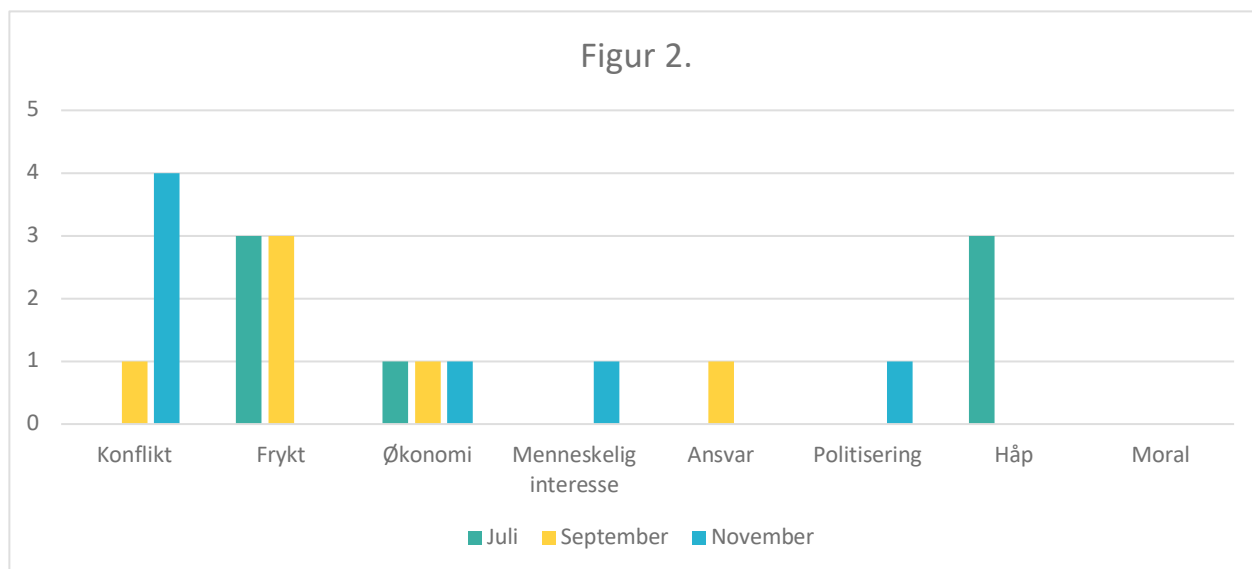
Selv om både sak og rammebruk i stor grad er forskjellig i de tre artiklene fra august 2020, er det likevel en gjennomgående tematikk. Samtlige av de tre omtaler saker eller handlinger som før pandemien ville vært en selvfølge. Bryllup og reising var en del av det daglige livet uten at man måtte ta spesielle smittevern hensyn. Å handle i taxfree, eller benytte seg av kvoteordningene ved handel på svenskegrensen var også en gitt handling. Det at temaene for artiklene deler såpass store likheter kan igjen vitne om det Ogbodo et. al. kaller «information fatigue» i sitatet over, men her i bredere forstand – det blir mer snakk om en pandemi-utmattelse fremfor en informasjons-utmattelse. I tillegg kan det også være en effekt av journalistenes egen utmattelse rundt pandemisituasjonen, slik det ble nevnt i delkapittel 3.2.1, påpeker Lee & Basnyat akkurat dette med at også journalistene er nyhetskonsumenter i større grad enn vanlig i en uforutsett situasjon som for eksempel en pandemi kan sies å være.

4.2 Avis mot avis anno 1918

I likhet med strukturen i analysen for 2020-utvalget vil jeg i delkapittel 4.2.1 til 4.2.3 gå inn på samtlige av de utvalgte artiklene fra 1918. Jeg vil redegjøre for hvilke rammer som er brukt, hvordan disse kobles opp til artikkelens tematikk, pandemien og til hverandre. Jeg vil også drøfte rammenes funksjon i henhold til Entmans definisjoner redegjort for i delkapittel 2.1. Avslutningsvis i delkapittel 4.2.4 vil jeg drøfte analyseresultatene opp mot hverandre.

Tabell 2

	Juli	September	November	Total
Konflikt	-	(1)	4	5
Frykt	3	3	-	6
Økonomi	1	1	1	3
Menneskelig interesse	-	-	1	1
Ansvar	-	1	-	1
Politisering	-	-	2	2
Håp	3	-	-	3
Moral	-	-	-	-

Tabell 2 og tilhørende figur2. viser hvordan rammene fordeler seg på artikkelutvalget 1918¹²⁷

Artiklene er valgt med samme utgangspunkt som artiklene benyttet i forbindelse med covid-19, men fordi det er store variasjoner i når avisene i 1918 skriver om spanskesyken vil den nøyaktige datoen variere. Det er fortsatt tidlig, middels og sent i den avgrensede perioden som er kriterium bak utvalget.

4.2.1 Artikkelutvalg juli 1918

Det første utvalget skulle ideelt sett hatt en datering omkring starten for periodeavgrænsningen, 15.06.1918, men grunnet mangel på treff basert på søkeord i arkivene er samtlige artikler fra de første dagene i juli samme år.

Aftenposten 02.07.1918

Type og plassering: Artikkel/uttalelse side 1

Tittel: «Den spanske syge i Kristiania.»¹²⁸

Rammer: Frykt/Skremsel, håp

Artikkelen fokuserer på at influensapandemien blusser opp igjen på det europeiske kontinentet, det er et stort fokus på land som er hardt angrepet og eskalerende smittetrend internt i Norge. Det poengteres også at dersom man er smittet er det ikke mye annet å gjøre enn å forbli sengeliggende, da det å «... kjæmpe mod sygdommen kan faa de mest skjæbnesvangre følger»¹²⁹.

¹²⁷ Ofte i forbindelse med spanskesyken er artiklene basert på tilsendte telegrammer. Fordi mye av stoffet som gjelder spanskesyken er tilsendt materiale blir det en del gjennomgående likheter på tvers av de forskjellige avisene.

¹²⁸ Aftenposten (02.07.1918), «Den spanske syge i Kristiania.»: 1.

¹²⁹ Aftenposten (02.07.1918): 1.

I tillegg til tittelen er det også en hybrid mellom undertittel og ingress som følger i uthevd skrift, «I en forretning over 20 funktionærer angrebet. Stadsfysikus Bentzen udtaler sig til "Aftenposten".»¹³⁰ Både sitatet i forrige avsnitt og denne undertittelen bærer preg av skremsel og dramatikk, derimot er ikke dette den eneste rammen i artikkelen. Gjennomgående beskrives pandemien utenfor Norge i negativt ordlag; den er ondartet, det er legemangel, dårligere fasiliteter og at det er snakk om en form for influensa som er tilnærmet umulig å beskytte seg mot.

I kontrast til dette benyttes rammen for håp i større grad i den delen av artikkelen som tar for seg smitten i Kristiania og Norge øvrig. Sykdommen avskrives som ikke spesielt farlig, og at følgesykdommer er sjeldne. Det refereres også til en tidligere influensaepidemi på slutten av 1800-tallet, med få smittetilfeller og ingen følgesykdommer ble i ettertid kjent. Artikkelforfatter baserer seg på tidligere erfaringer og spår med dette et håpefullt og positivt ladet hendelsesforløp også for spanskesyken. Rammene i denne artikkelen har som funksjon både å definere problemer, mens de samtidig utøver moralske vurderinger der teksten forteller om sykdomssituasjonen utenfor landet som mye mer dystert enn den forventes å bli i Norge.

Social-Demokraten 03.07.1918

Type og plassering: Artikkel side 2

Tittel: «Den spanske syke optrær i Kristiania»¹³¹

Rammer: frykt/skremsel, håp, økonomi

Rammen for frykt/skremsel later til å ligge til grunn for starten av artikkelen, men fryktdimensjonen avfeies senere i samme artikkel når viruset blir omtalt som ufarlig for folk flest. Det er også en økonomisk dimensjon i artikkelen da det i større grad brukes plass på å redegjøre for arbeidere som har blitt smittet, og arbeidsplasser med stor spredning av influensaviruset.

I likhet med artikkelen fra Aftenposten 02.07.1918 er det også her en form for undertittel/ingress innledningsvis, direkte sentrert under tittelen. «Det er en ikke svært farlig, men frygtelig smittsom influensa, sier sundhetsinspektøren.»¹³² Det er tydelig at innholdet her vil være basert på noe av det samme fundamentet som hos Aftenposten i form av utsagn og telegrammer.

Den første delen av innholdet går i stor grad med til å male et bilde av hvordan pandemisituasjonen er i andre europeiske land, før den beveger seg over til situasjonen i Norge. Den norske situasjonen som beskrives er gryende, og det vektlegges at fordi sykdommen er eksepsjonelt smittsom, er det

¹³⁰ Aftenposten (02.07.1918): 1.

¹³¹ Social-Demokraten (03.07.1918) «Den spanske syke optrær i Kristiania.»: 2.

¹³² Social-Demokraten (03.07.1918): 2.

flere arbeidsplasser hvor en stor andel av de ansatte er syke. Det at artikkelen vier en del plass til å omtale smitteomfanget direkte relatert til banker og forretninger vitner om at det er noe bruk av rammen for økonomiske konsekvenser.

På tidspunktet artikkelen ble publisert var spanskesyken fortsatt i startfasen i Norge. Det kommer frem at erfaringsgrunnlaget til legene foreløpig er minimalt, og at det ennå ikke foreligger eksakte tall på omfanget av smitten i Kristiania. Avslutningsvis skrives det «Paa grunn av sykdommens voldsomme epidemiske karakter er der opfordringer til at utvise forsiktighet, men at nogen grund til ængstelse er der ikke.»¹³³ Igjen opereres det med tvetydige formuleringer, hvor man på den ene siden advarer mot noe ukjent og mulig truende, men samtidig forsikrer om at risikoen trolig er lav. Vinklingen forfatteren har blir på denne måten både skremselsbasert og håpsbasert på samme tid.

Siden denne artikkelen i stor grad tar for seg de samme hendelsene og uttalelsene som artikkelen til Aftenposten 02.07.1918, er også rammefunksjonen i stor grad lik. Likevel er det en forskjell, da Social-Demokratens forfatter i større grad inkorporerer rammen for økonomiske konsekvenser i sin vinkling. Til tross for bruken av en tredje ramme, er det ingen endring i rammenes funksjon. Den økonomiske rammen tilfører lite annet enn et noe større fokus på arbeidslivet og enkelte bedrifter eller bransjer.

Dagbladet 03.07.1918

Type og plassering: Artikkel side 3

Tittel: ««Spansk syke» i Kristiania.»¹³⁴

Rammer: Frykt/skremsel, håp

Artikkelen er konstruert med formål å informere om at spanskesyken nå også er oppdaget i Kristiania. Alvorlighetsgraden av sykdommen nevnes å være lav og av denne grunn ser rammen for håp ut til å være mest passende for denne artikkelen. Det nevnes også advarsler mot følgesykdommer i forbindelse med influensaviruset som kan være farlige, samt tallfesting av antall smittede – dette gjør at rammen for frykt/skremsel også er gjeldende, da det er en advarende undertone mot noe ukjent.

Innholdsmessig er denne artikkelen i stor grad lik både Aftenposten og Social-Demokraten fra samme tid. Dagbladet på sin side har en noe mer negativ tilnærming til informasjonen rundt influensaen, og rammen for frykt/skremsel dominerer teksten. Språket bærer preg av å være mer sensasjonelt enn de to andre avisene i utvalget, uten at dette påvirker rammenes funksjon til å være

¹³³ Social-Demokraten (03.07.1918): 2.

¹³⁴ Dagbladet (03.07.1918) «'Spansk syke' i Kristiania»: 3.

annerledes enn hos de to andre avisene. Sykdommen som betegnes som en form for influensa, beskrives som hardere enn vanlig influensa, og det advares mot følgesykdommer som kan være av alvorlig art. I siste del av artikkelen blir rammen for håp introdusert, da man forsikres om at de aller fleste som blir smittet, raskt blir friskmeldt og det er derfor ingen reell grunn til bekymring.

4.2.2 Artikkelutvalg september 1918

Andre utvalg er hentet fra omtrent midt i den avgrensede perioden. September 1918 er starten på det vi i dag kaller høstbølgen eller den andre bølgen med spanskesyke og skulle vise seg å være den mest dødelige bølgen av pandemien.¹³⁵

Aftenposten 14.09.1918

Type og plassering: Artikkel side 3

Tittel: «Den spanske syge. En ny epidemi i Kristiania?»¹³⁶

Rammer: Frykt/skremsel.

Artikkelen tar for seg at epidemien igjen har blomstret opp i Trondheim, og spekulerer i hvorvidt den er på anmarsj igjen i Kristiania. Det er et stort fokus på antall smittede, en økende smittetrend og at mange barn er smittet noe som tilsier at rammen for frykt/skremsel er brukt. Innledningsvis bruker forfatteren ordet 'frykter', «Folk begynner å frykte for at faa en ny epidemi af spanskesygen her i byen i lighed med hvad Trondheim har været udsat for.»¹³⁷ Rammen for frykt og skremsel etableres tidlig. Det refereres til at influensaen har blusset opp igjen i Trondheim, og at stadsfysikus Bentzen bekrefter at også i Kristiania er det rapportert et stigende antall sykdomstilfeller de siste par ukene.

Selv om artikkelen forsøker å forklare en andel av sykdomstilfellene som forkjølelse basert på dårlig vær, dreies narrative raskt tilbake på antall smittede. Det nevnes blant annet en barneskole på vestkanten hvor 87 av 550 barn ikke har dukket opp til undervisning samme dag, noe som satt sammen med informasjonen tidligere i artikkelen gjør at leseren gjør en kobling mellom spanskesyken og disse sykdomstilfellene blant barn. Stadsfysikusen påpeker at det ikke nødvendigvis er influensaviruset som er årsaken, men helt avslutningsvis kommer det frem at også på et studenthjem er 15 personer bekreftet smittet med spanskesyken.

Den gjennomgående tematikken domineres av rammen for frykt og skremsel. Det er et ensidig fokus på smittetall, utbredelse og grupper som er rammet av sykdom. Det at barn og yngre utpekes

¹³⁵ Mamelund 2004: 1

¹³⁶ Aftenposten (14.09.1918) «Den spanske syge. En ny epidemi Kristiania?»: 3.

¹³⁷ Aftenposten (14.09.1918): 3.

så tydelig mot slutten av artikkelen er med på å skape en ekstra dimensjon av skremsel i denne artikkelen. Det kommer også frem at stadsfysikusen avisen har pratet med er preget av usikkerhet om den eskalerende smittesituasjonen, noe som også kan knyttes til rammen for frykt og skremsel, da denne fagperson ikke kan berolige eller avkrefte hva som foregår i forbindelse med epidemien med sikkerhet.

Rammen har flere funksjoner gjennom teksten. Den diagnostiserer årsaker, her i form av sykdommens tilbakekomst og stadsfysikusen usikkerhet rundt situasjonen. I tillegg fungerer rammen i at den gjør moralske vurderinger der stadsfysikusen uttaler seg med begrenset kunnskap tilgjengelig, og til dels avfeier at sykdommen igjen er på anmarsj i større skala, samtidig som artikkelen bekrefter et relativt stort og skremmende omfang av smittetilfeller.

Social-Demokraten 30.09.1918

Type og plassering: Artikkel side 3

Tittel: «Spanskesykens herjinger nordpaa.»¹³⁸

Rammer: Frykt/skremsel, (økonomi, konflikt)

Denne artikkelen er basert på innsendt informasjon til avisen fra Tromsø, Trondheim og Harstad. Rammen for frykt/skremsel er den som er mest gjennomgående i artikkelens totale innhold. Det fokuseres i stor grad på smittetilfeller og et økende antall døde. Artikkelforfatter tar også for seg dårlige sanitetsforhold, noe som vitner om at både økonomirammen og konfliktrammen er koblet opp til rammen for frykt/skremsel.

Den første delen av artikkelen tar for seg situasjonen i Tromsø. Det legges frem innhold fra en lege som beskriver at det er svært mange syke i byen. Det har blitt nedsatt forbud mot samlinger i tillegg har skoler og kinoer blitt stengt. I denne sammenheng kommer tre rammefunksjoner frem. Det defineres problemer, diagnostisering av årsaker og det foreslås en behandling – sykdomstilfeller rettferdiggjør konsekvensene av nedstengninger.

I tillegg til tittelen har også denne artikkelen en form for undertittel eller ingress. «200 syke paa Sætermoen. – 10 dødsfald. Lægerne i Tromsø kræver vaabenøvelserne sløifet.»¹³⁹ Som det kommer frem av sitatet er det snakk om et større antall smittede, flere dødsfall og et krav om videre tiltak for å hindre spredning.

¹³⁸ Social-Demokraten (30.09.1918) «Spanskesykens herjinger nordpaa»: 3.

¹³⁹ Social-Demokraten (30.09.1918): 3.

Den andre delen av artikkelen redegjør for situasjonen i Trondheim. Det er her vi introduseres for situasjonen på Sætermoen, som lider under spesielt dårlige forhold. «*De syke faar ikke sykemat. Selv syke, som ligger for døden, maa nøie seg med landsmelsbrød samt saltet fisk og stekt kjøtt ...*». ¹⁴⁰ Slik sitatet beskriver situasjonen kan det tolkes at det er snakk om en økonomisk ramme. Enten kan det være snakk om bemanningsproblemer i forbindelse med sykdomsutbruddet, eller økonomiske begrensninger som gjør at tilbudet av riktig og næringsrik kost er begrenset.

Det kommer likevel ikke konkret frem om det er økonomiske begrensninger som er en avgjørende faktor for matmangelen. En annen tolkning kan være at et stort antall helsepersonell selv er syke, eller det kan handle om frykt for å være i nærkontakt med personer som er smittet. Av denne grunn, vil en eventuell økonomisk ramme i denne artikkelen være diffus, og tett knyttet opp til rammen for frykt/skremsel.

Dagbladet 14.09.1918

Type og plassering: Artikkel side 3

Tittel: «Spanskesyken dukker op igjen her i byen ogsaa»¹⁴¹

Rammer: Frykt/skremsel, ansvarsfordeling

Artikkelen er i stor grad den samme som hos Aftenposten fra samme dato. Rammen som er benyttet er også her rammen for frykt/skremsel. Det er et overordnet fokus på at det rapporteres flere smittetilfeller enn foregående uke, i tillegg avsluttes det med at to skoler har måttet stenge som en følge av at mange elever er syke og sengeliggende. «Ogsaa her i byen er den uhyggelige syken kommet paa tapetet igjen. Man ser den angit i dødsannoncerne i forbindelse med sin trofaste følgesvena lungebetændelsen, ...» ¹⁴² Måten forfatteren av denne artikkelen ordlegger seg indikerer at spanskesyken uten tvil igjen er en trussel i Kristiania.

Det plasseres også noe skyld på folk som har vært på ferie utenbys, altså benyttes rammen for ansvarsfordeling. Rammenes funksjon i denne teksten er å diagnostisere årsaker.

Ansvarsfordelingen er med på å identifisere en mulig kilde til konflikt, samtidig som frykt/skremsel fungerer slik den definerer problemet med et økende smittenivå og mange syke mindreårige.

¹⁴⁰ Social-Demokraten, (30.09.1918): 3.

¹⁴¹ Dagbladet (14.09.1918) «Spanskesyken dukker op igjen her i byen ogsaa»: 3.

¹⁴² Dagbladet (14.09.1918) 3.

4.2.3 Artikkelutvalg november 1918

Det tredje og siste utvalget i forbindelse med spanskesyken er hentet fra første halvdel av november 1918. På dette tidspunktet var høstbølgen på sin høyeste topp i antall smittede, og sammenfaller med tidsperioden for stortingsvalget 1918.

Aftenposten 13.11.1918

Type og plassering: Artikkel side 1

Tittel: «Regjeringen og den spanske syge.»¹⁴³

Rammer: Politisering, konflikt.

Artikkelen tar for seg resultatet fra stortingsvalget i oktober 1918. Den dominerende rammen i artikkelen er politisering, da det blant annet spekuleres i hvorvidt spanskesyken har hatt en innvirkning på valgets resultater. Det redegjøres også for konflikt mellom det regjerende partiet (Venstre) og det som refereres til som «socialister». Innholdet baserer seg både på materiale fra andre steder og uttalelser fra statsminister Gunnar Knudsen.¹⁴⁴

Innledningsvis refereres det til en uttalelse Knudsen har kommet med til en svensk journalist på spørsmål om hva han mener er årsaken til at Venstre opplevde stor nedgang i antall stemmer. Knudsen svarer ganske enkelt «den spanske syge».¹⁴⁵ Artikkelen utdyper så videre hva han legger i dette; «Han mener, at den spanske syge er aarsag til valgnederlaget, og da den spanske syge jo ikke varer til evig tid, vil valgnederlagets virkninger ogsaa snart gaa over».¹⁴⁶ Influensapandemien pekes ut som grunnlaget for lav valgdeltakelse, og videre som grunnen til at Venstre gjorde det markant dårligere enn man kanskje hadde forventet.

I tillegg til at rammen for politisering er knyttet til den overliggende tematikken, benyttes også konfliktrammen. Det kommer frem at Venstre skal lede regjering i mindretall, og både intern konflikt og konflikt mellom partiene preger artikkelens videre innhold. Den konflikten som her blir mest relevant er den som kan knyttes opp til spanskesyken. «Efter første valg den 21de oktober udstedte statsministeren et opraab, hvori han bebreidede sitt parti daarlige fremmøde».¹⁴⁷ Knudsen valgte her å bebreide sine egne partifeller for det lave antall stemmer, men erkjenner i artikkelen at spanskesyken faktisk kan være noe av grunnen til dette.

¹⁴³ Aftenposten (13.11.1918) «Regjeringern og den spanske syge»: 1.

¹⁴⁴ Den historiske konteksten for dette valget er kort oppsummert at Venstre med Gunnar Knudsen i spissen vant valget, men havnet i en mindretallsregjering hvor de mistet et stort antall mandater sammenlignet med forrige regjeringsperiode. (se regjeringen.no, «Gunnar Knudsens andre regjering».)

¹⁴⁵ Aftenposten (13.11.1918): 1.

¹⁴⁶ Aftenposten (13.11.1918): 1.

¹⁴⁷ Aftenposten (13.11.1918): 1.

Primært fungerer rammene i denne artikkelen slik at de diagnostiserer årsaker for at Venstre gjorde det dårligere enn forventet under valget. Det gjøres også moralske vurderinger der Knudsen anklager partifeller og velgere for dårlig oppmøte.

Social-Demokraten 07.11.1918

Type og plassering: Artikkel side 4

Tittel: «Den spanske syke. Formandskapet og spanskesyken»¹⁴⁸

Rammer: Økonomi, konflikt, (politisering)

Artikkelen dekker en avstemning blant formannskapet i Kristiania om hvorvidt kinoer og lignende fornøyelsestilbud skal stenges ned som et bekjempelsestiltak av spanskesyken. Rammen for økonomiske konsekvenser og konfliktrammen er gjennomgående brukt. Relatert til avstemningen redegjøres det også for en protest blant leger mot det de anser som ufortjent kritikk av aviser mot sunnhetsmyndighetene. Det er også et avsluttende avsnitt om økonomisk støtte fra kommunen til familier som er særlig hardt rammet av pandemien. Denne økonomiske rammen blir også gitt en politisk dimensjon da det knyttes en partipolitisk person til denne saken helt til sist i artikkelen.

Innholdet er systematisk oppdelt i tre hovedbolker. Den første bolken faller innunder rammen for økonomiske konsekvenser da formannskapet her diskuterer eventuelle nedstengninger av skoler og kulturelle tilbud. Det kommer frem at det enstemmig vedtas at man ikke ønsker å implementere noe nedstengningskrav, men heller ha tillit til at institusjoner og bedrifter kan regulere seg selv. Sundhetskommisjonen har i forkant av avstemningen vedtatt at kommunenes økonomiske ansvar ikke skal påvirke deres avgjørelse, og dette med at økonomiske konsekvenser har veid inn i avgjørelsen avfeies også av Bentzen ved direkte spørsmål noe senere i artikkelen.

Del to tar for seg det som innledningsvis ble nevnt som en protest blant leger. Konfliktrammen danner vinklingen i denne delen da det presenteres to tydelige parter – sunnhetsmyndighetene med legene i ryggen på den ene siden og navnløse aviser på den andre. Det kommer frem at et ukjent antall aviser har kritisert sundhetskommisjonens avgjørelse om å ikke stenge ned skoler og kulturelle tilbud. Legene på sin side anser kritikken som ubegrunnet.

Artikkelens siste del tar for seg at mange familier har vært spesielt hardt rammet av influensapandemien. Her presenteres rammen for økonomiske konsekvenser sammen med rammen for politisering. «Vor partifælle J. Chr. Hansen, som er medlem av sundhetskommisjonen, vil opta forslag om at der organiseres en hjelpevirksomhet med fornøden økonomisk støtte fra kommunens

¹⁴⁸ Social-Demokraten (07.11.1918) «Den spanske syke. Formandskapet og spanskesyken»: 4.

side».¹⁴⁹ Måten dette er formulert planter ideen om en positiv økonomisk handling fra en person på vegne av et politisk parti hos leseren. Det er mulig det her kommer til syne hvordan avisene den gang fungerte som et talerør for politiske partier da pressen var i høyeste grad partipolitisk.

Dagbladet 10.11.1918

Type og plassering: Artikkel side 2

Tittel: «Mennesker som forsøkskaniner for en tvilsom hypotese»¹⁵⁰

Rammer: Menneskelig interesse, konflikt

Artikkelen omtaler en hendelse tidligere omtalt i Bergens Aftenblad. Det skrives personfokustert med uttalelser fra Dr. Loenechen og basert på dette kan man anslå at rammen menneskelig interesse benyttes som et fundament for artikkelens innhold. I tillegg er også konfliktrammen benyttet. Det overordnede temaet som belyses er en alternativ teori om hva spanskesyken er, og at den nevnte legen har gjort forsøk på pasienter som er smittet.

Om spanskesyken kunne Dr. Loenechen si følgende; «... den ikke er smittsom, men at den ret og slet er en veirsygdome.»¹⁵¹ Her dreier det seg om en sykdomsforståelse som bryter med det samtidige paradigme om sykdomsopphav og smitte. Menneskelig interesse og konflikt presenteres i sammenheng hvor konflikten er mellom Dr. Loenechen, de rådende oppfatninger om smitte og hans pasienter.

Rammenes funksjon i denne artikkelen er tydelig knyttet til det Entman kaller moralske vurderinger. Vi blir presentert et årsaksforhold mellom en lege og hans pasienter og hvilken risiko hans valg har utsatt pasientene for. Kombinasjonen av menneskelig interesse og konflikt tyder på at rammefunksjonen også er å definere årsaker. Denne kombinasjonen redegjør for en større konflikt som ligger til grunn for hendelsene presentert i teksten, relatert til sykdomsforståelse og et overgrep mot pasientenes sikkerhet og autonomi.

Det kommer raskt frem hva som menes med artikkelens tittel «Mennesker som forsøkskaniner for en tvilsom hypotese». Legen det er snakk om har forsøkt å teste ut sin teori om at spanskesyken ikke er smittsom ved at «... han har lagt ind influenzapatienter sammen med kirurgiske patienter ...»¹⁵² Dr. Loenechen mottar kritikk fra forfatteren for sine forsøk, og videre i artikkelen redegjøres det for sykdomsforståelse som er noe mer opp til medisinsk standard. Avslutningsvis innrømmer Dr. Loenechen at han ikke kan garantere for at sykdommen ikke smitter fra menneske til menneske.

¹⁴⁹ Social-Demokraten (07.11.1918): 4.

¹⁵⁰ Dagbladet (10.11.1918) «Mennesker som forsøkskaniner for en tvilsom hypotese»: 2.

¹⁵¹ Dagbladet (10.11.1918): 2.

¹⁵² Dagbladet (10.11.1918): 2.

4.2.4 Drøftelse resultater 1918

Artiklene fra juli 1918 i disse tre avisene er svært like i både tittel, innhold og kilder. Rammen for frykt/skremsel er den klart mest brukte og dominerende rammen, noe som ikke er overraskende da spanskesyken frem til da hadde vært en fjern trussel. Norske leger og andre i helsetjenesten opplyser at de forventer influensaen vil ha et kjent, men noe hardere sykdomsforløp enn tidligere epidemier av denne sorten.

Rammen for håp benyttes også i samtlige av de tre artiklene, men gis ikke samme ledende posisjon som frykt/skremsel. Håp brukes naturlig nok som et virkemiddel for å betrygge og forsikre leseren om at det ikke er noen grunn til panikk. I 1918 var første verdenskrig fortsatt pågående, og det kan være grunn til å tro at avisene ikke ønsket å krisemaksimere en gryende pandemi oppå lidelsene resten av kontinentet og store deler av verden gikk igjennom. Som nevnt tidligere var Norge en nøytral part i krigen, men folk ville likevel kjent ringvirkninger av krigføringen, samt vært eksponert for nyheter om hva som foregikk på fronten.

Måten influensapandemien portretteres som mer dødelig andre steder i verden, og at talspersoner for helsemyndighetene forventer at sykdommen vil opptre mindre ondartet i Norge, er i tråd med funnene Debra E. Blakely gjorde i forbindelse med spanskesykens tidlige utbrudd i USA. I hennes (induktive) analyse konkluderer hun med at narrative i pressen dreide seg om at influensaen stort sett alltid opptrådte mer virulent og dødelig andre steder.¹⁵³ På samme måte som norske aviser omtaler sykdommen som «mystisk sykdom», finner Blakely at amerikanske aviser omtaler det som «mystery disease».¹⁵⁴ Dette kan vitne om at informasjonen omkring influensapandemien var like begrenset over hele verden, og at det pressen hadde av informasjon i stor grad var basert på de samme nyhetstelegrammene som ble utsendt fra forskjellige land.

Også i de utvalgte artiklene fra september 1918 er rammen for frykt/skremsel den som går igjen hos samtlige av de tre avisene. Som nevnt var september starten på spanskesykens andre bølge i Norge, og til forskjell fra artiklene i juni som fokuserte på en ukjent trussel, fokuseres det nå på den reelle frykten for oppblomstring. Artiklene tar også i større grad for seg konkrete hendelser, og det er mye mer informasjon om antall sykdomstilfeller og døde, noe som var mindre relevant i juni da dette foreløpig var ukjente faktorer.

Siden alle tre aviser i utvalget var basert i Kristiania, blir det også tydelig at spredningsmønsteret for sykdommen har endret seg. De tre utvalgte artiklene baserer seg alle på tilsendt informasjon om

¹⁵³ Blakely 2006: 55–56.

¹⁵⁴ Blakely 2006: 56.

at smittesituasjonen i Trondheim og lenger nord har eskalert, og det blir igjen snakk om en utenforliggende trussel på et lokalt nivå for Kristiania.

Totalt sett er det heller ikke for utvalget fra september noen store forskjeller i artiklens innhold, og den dominerende rammen for alle tre fortsetter å være rammen for frykt/skremsel. Det som er en forskjell fra juni-utvalget, er derimot bi-rammene knyttet opp til den dominerende rammen. Der man i juni i stor grad la vekt på håp som en motvekt til det skremmende og ukjente, knyttes andre rammer opp til frykt/skremsel. Det er i noen grad vektlegging av økonomiske konsekvenser som en følge av høyt antall syke i skoler og på arbeidsplasser, men den artikkelen som stikker seg ut er Dagbladet.

Dette er første (og eneste) gang rammen for ansvarsfordeling benyttes i utvalget fra 1918, her for å spekulere i om personer som har vært på reise kan ha brakt sykdommen med seg tilbake til Kristiania. «Der er jo kommet en hel del mennesker hjem fra ferieopphold paa landet og i andre byer – de kan ha faat sykdommen der og bragt den med sig.»¹⁵⁵ Denne formuleringen av forfatteren er i tråd med det Semetko & Valkenburg, og senere Ogbodo mfl. definerer som rammen for ansvarsfordeling; en gruppe utpekes som opphavet til at sykdommen igjen er på anmarsj i området. Dette er også en ramme Blakely peker ut som relevant for pressedekning av pandemisk sykdomsutbrudd¹⁵⁶, uten å ha definert rammen konkret i forkant av sin empiriske datainnsamling.

Utvalget fra november 1918 er det med størst variasjon i innhold både mellom de tre artiklene datert til november, men det skiller seg også totalt sett ut fra utvalget fra juni og september. Ingen av november-artiklene benytter rammen for frykt/skremsel, hverken som dominant ramme eller støttende ramme. De tre artiklene er hentet fra forskjellige datoer innenfor en syv dagers periode, hvilket kunne tilsi at innholdet, i likhet med juni og september, ville dele noe av de samme temaene eller vinklingene, noe de overhodet ikke gjør.

Hver av de tre artiklene dekker vidt forskjellige saker, men den rammen som gjentar seg i samtlige er rammen for konflikt. Uavhengig av artikkelens innhold og tema kan bruken av konflikt som virkemiddel for vinkling være relatert til det pågående stortingsvalget. Ingen av artiklene har for øvrig spanskesyken som hovedtema, men viruset knyttes opp til tematikken som en pådriver av eller forklaring for en større sak.

Aftenposten og Social-Demokraten har i sine artikler redegjort for saker som omhandler maktpersoner eller maktinstitusjoner, og blir mer like i sin rammebruk. Dagbladet på sin side

¹⁵⁵ Dagbladet (10.11.1918): 3.

¹⁵⁶ Blakely 2006: 56.

stikker seg ut med en artikkel gjengitt fra en avis i Bergen, og dette er den ene artikkelen i utvalget som benytter rammen for menneskelig interesse. Slik rammedefinisjonen tilsier er saken gitt et personfokus. Selv om Aftenposten også i stor grad støtter seg på utsagn av en konkret person (statsminister Gunnar Knudsen), fungerer han her som en offentlig person på vegne av et politisk parti, mens saken om Dr. Loenechen som er omtalt i Dagbladet handler om han og hans handlinger.

Oppsummerende kan det sies at artiklene fra juni 1918 og til dels september samme år i stor grad bruker de samme virkemidlene og rammene for å få frem informasjonen. Trolig er dette fordi samtlige av disse artiklene i stor grad gjengir informasjon mottatt fra andre steder nasjonalt og internasjonalt. Spanskesyken betegnes ofte som ondartet når det snakkes om sykdommen andre steder enn Norge, og senere når det snakkes om andre steder enn Kristiania – hvor viruset omtales som trolig ufarlig for normalt sunne mennesker.

5 Konklusjon

Formålet med denne mastergradsavhandlingen var å undersøke problemstillingen: «hvordan rammer utvalgte norske avisartikler inn redaksjonelt nyhetsinnhold knyttet til pandemisk sykdomsutbrudd i 2020 og i 1918?» Grunnlaget for å utforske denne problemstillingen ble et lite utvalg nyhetsartikler fra en avgrenset tidsperiode i to pandemier; covid-19 (2020) og spanskesyken (1918). I analysen har jeg valgt å se de to pandemiene som separate kasus med separate drøftelser avslutningsvis. Jeg analyserer først artikler publisert i forbindelse med covid-19. Begrunnelsen for å starte med den nyeste pandemien er å jobbe retrospektivt, da flere av de forhåndsdefinerte rammene benyttet i analysen er utarbeidet i forbindelse med forskning på mediers håndtering av covid-19.

Teorien jeg har jobbet ut fra baserer seg på grunnleggende teorier om rammebruk fra Goffman, til en videreutvikling innen statsvitenskap, massekommunikasjon og mediesosiologi hvor rammene benyttes som analyseverktøy. Innunder teorikapittelet inngår også flere forskningsbidrag som på hvert sitt vis har benyttet rammeteori/analyse for å belyse problemstillinger knyttet til hvordan pressen rammer inn pandemisk sykdomsutbrudd lokalt, globalt og historisk.

I tillegg til problemstillingen har jeg som nevnt i delkapittel 1.2 utformet tre følgespørsmål som i større grad skal bidra til å belyse hovedproblemstillingen og bidra til en sammenligning av de to utvalgene.

1. Hvilke rammer dominerer nyhetsbildet i de utvalgte artiklene under de to pandemiutbruddene?
2. Er det mulig å se endringer i rammebruk eller dominante rammer etter hvert som pandemien skrider frem?
3. Er det noen forskjell på i hvilken grad pandemiens konsekvenser fremheves økonomisk eller sosialt gjennom rammebruk i de utvalgte artiklene fra 1918 og 2020?

Delkapittel 4.1.1 til 4.1.3 organiserer de utvalgte artiklene fra 2020 kronologisk. Tilsvarende struktur er benyttet for utvalget fra spanskesyken med delkapittel 4.2.1 til 4.2.3. Strukturen for analysen av artiklene blir derfor noe oppramsende, men gir til gjengjeld en oversiktlighet i rammebruk og rammefunksjoner. Resultatene fra analysen av de to pandemikasusene drøftes videre i henholdsvis delkapittel 4.1.4 og 4.2.4. Som nevnt er de to utvalgene holdt separate, men jeg vil videre i konklusjonen gå inn for å i større grad sammenligne de opp mot hverandre. I tillegg vil jeg trekke inn forskningsbidragene redegjort for i delkapittel 2.2. for å få frem en mer nyansert fremstilling av resultatene.

Det som umiddelbart fremstår som en stor forskjell mellom utvalget fra 2020 og 1918 er at nyhetsinnholdet som presenteres i 1918 i stor grad er likt uavhengig av hvilken avis det publiseres hos. I utvalget fra 2020 er det derimot et stort spenn i tematikk. Dette kan forklares med at utvalget i denne avhandlingen ikke er representativt for pressen mer helhetlig. Men det kan muligens tilskrives at pressen i 1918 i større grad benyttet seg av innsendt informasjon fra inn og utland enn avisene gjør i dag. En tredje mulig forklaring er at det i 1918 var større politisk kontroll over den redaksjonelle friheten enn det er i dag.

I utvalget fra 2020 blir samtlige av de åtte forhåndsdefinerte rammene benyttet i denne analysen. Det er to rammer som gjør seg mest gjeldende; rammen for frykt/skremsel og konfliktrammen. Det kommer frem at konfliktrammen er den eneste som er benyttet på samtlige datoer i utvalget.¹⁵⁷ Selv om rammen for frykt/skremsel er like ofte brukt, kan det konkluderes med at konfliktrammen er brukt mest utstrakt.

Både Lee & Basnyat og Ogbodo mfl. poengterer i sine forskningsbidrag viktigheten med effektiv kommunikasjon fra rådende myndigheter i forbindelse med en pandemi. Artikkelutvalget fra 2020 redegjør i stor grad for myndigheters uttalelser og implementerte retningslinjer. Innholdet som blir videreformidlet i artiklene er nyansert og retter søkelys mot smittevern og innføring av tiltak, samt konsekvenser av å ikke forholde seg til retningslinjene. Artikkelen i VG fra 15. august som omhandler en bryllupsfeiring kan ses som et eksempel på hvordan smittevernstiltak kan benyttes for å gjennomføre en lykkelig begivenhet. På den andre siden sier Dagbladets artikkel fra 28. mai noe om konsekvenser når den tar for seg muligheten for portforbud som innstrammende tiltak.

I kontrast reflekterer artikkelutvalget fra 1918 en mer begrenset mengde offisielle myndighetsuttalelser. I stor grad refereres det til stadsfysikus Bentzen sin forståelse av den gryende og etter hvert pågående pandemien. Hans uttalelser er i tillegg stort sett basert på synsing og det er få, om noen proaktive tiltak eller retningslinjer som formidles annet enn å holde seg hjemme om man er syk. Denne usikkerheten som reflekteres er mye av grunnlaget for å konkludere med hyppig bruk av rammen for frykt/skremsel i 1918-utvalget.

Totalt er seks av de åtte forhåndsdefinerte rammene benyttet i utvalget fra 1918. Rammen for frykt/skremsel forekommer mest; i seks av ni artikler. Rammen som er benyttet nest mest er konfliktrammen som totalt finnes i fire artikler. Selv om rammen for økonomiske konsekvenser bare forekommer i tre av de ni utvalgte artiklene, er den likevel verdt å peke ut som meningsfull. Den kobles konsekvent til rammene for frykt/skremsel eller konflikt. Det som er verdt å påpeke

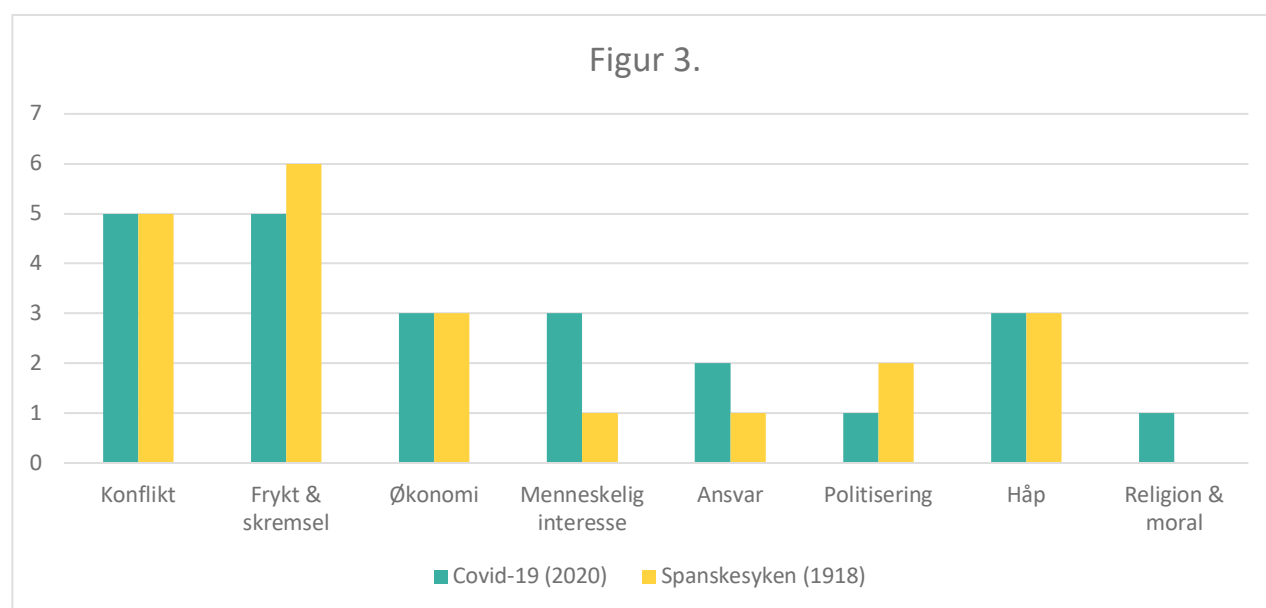
¹⁵⁷ Se tabell 1 og figur 1 side 36

med bruken av denne rammen i 1918-utvalget er at den utelukkende forekommer i artikler fra Social-Demokraten. Som tidligere nevnt var denne avisen partipolitisk tilknyttet Arbeiderpartiet. Muligens har det politiske ståstedet gjort det mer naturlig for denne avisen å knytte økonomi opp til pandemitematikken. Likevel er det ikke mulig å konkludere med dette uten å analysere et mer representativt antall artikler.

Gjennom drøftelsen av resultatene fra de to utvalgene blir det synlig at det er større forskjeller mellom artikler fra tidlig og sent i utvalgene enn det er mellom de forskjellige avisene. Spesielt gjelder dette utvalget fra 1918. Selv i tilfeller der den overordnede tematikken er svært forskjellig, fordeler rammene seg svært likt på artiklene fra samme tidspunkt i avgrensningen.

Tabell 3

	Covid-19 (2020)	Spanskesyken (1918)	Total
Konflikt	5	5	10
Frykt & skremsel	5	6	11
Økonomi	3	3	6
Menneskelig interesse	3	1	4
Ansvar	2	1	3
Politisering	1	2	3
Håp	3	3	6
Religion & moral	1	-	1

Tabell 3 med tilhørende figur 3 viser totalen av forskjellige rammer benyttet i utvalget satt opp mot hverandre.

Rammene for frykt/skremsel og konflikt er de mest brukte i begge utvalg. Begge disse knyttes aktivt opp til andre rammer i majoriteten av artiklene de brukes i, også ofte til hverandre. Ogbodo mfl. konkluderte i sin studie at de rammene som forekommer mest i global nyhetsdekning er en blanding av menneskelig interesse og frykt/skremsel. Rammen for menneskelig interesse forekommer relativt lite i mitt utvalg og det kan være flere grunner til dette. Enten treffer ikke utvalget bruken av denne rammen, norske aviser benytter denne rammen i liten grad, eller at mine iboende rammer har gjort at jeg har oversett bruken av rammen i utvalget.

Ogbodo mfl. utdyper i konklusjonen med at det synes som om pressen tenderer å overdrive hendelser.¹⁵⁸ I forbindelse med uforutsette hendelser som en pandemi blir dette gjort kontinuerlig. På samme måte kan resultatene i denne avhandlingen peke mot tilsvarende konklusjon. Utstrakt bruk av rammer som redegjør for frykt og konflikt kan tenkes å bidra til å vedlikeholde høy leserinteresse. Samtidig kan det være en refleksjon av forfatterens egne opplevelser av den personlige trusselen som er i et pandemisk sykdomsutbrudd. Ogbodo mfl. presiserer også at de finner informasjonsflyten knyttet til covid-19 såpass høy at det optimale ville være om rapportering av pandemiene ble gjort på en måte som senket krisenivået i samfunnet. Siden rammen for frykt/skremsel brukes såpass flittig i utvalget fra begge pandemiene, også i Ogbodo mfl. sine egne funn, kan det vitne om at dette idealet ikke etterlevs av pressen hverken i dag eller historisk.

Som nevnt i de separate drøftelsene forsvinner rammen for frykt/skremsel helt i de utvalgte artiklene fra sist i avgrensningene. Dette kan igjen vitne om begrensningene som ligger i et snevert utvalg, men Lee & Basnyat redegjør for en mulig forklaring på dette fenomenet i sin studie som også nevnes hos Ogbodo mfl. Som nevnt i delkapittelet om tidligere forskning påpekes det at journalistenes egne opplevelser av en pandemi i stor grad farger nyhetsinnholdet de produserer. I starten av pandemien når krisenivået og usikkerheten er høy i samfunnet vil rammer som bidrar til å heve denne fryktfølelsen være mye brukt. Denne frykten vil naturlig avta etter hvert som kunnskapsnivået om sykdommen øker, og nyhetsinnholdet vil reflektere denne prosessen.

Som figur 3 viser, er rammen for religion og moral bare benyttet én gang i det totale utvalget i denne avhandlingen, og da i en positiv, moralsk sammenheng.¹⁵⁹ Ingen av artiklene trekker en korrelasjon mellom religion og sykdommens spredning, og dette samsvarer med funnen til Blakely i hennes analyse av historiske influensapandemier i USA. Ikke på noe sted i pandemiens pressedekning fant hun tilfeller hvor skylden ble lagt på religion eller ansett som gudelig

¹⁵⁸ Ogbodo mfl.: 265-266

¹⁵⁹ Dagbladet 15. august 2020

avstraffelse.¹⁶⁰ Mulig kan dette vitne om at i perioden fra 1918 frem til i dag var det man kan kalle en moderne sykdomsforståelse såpass utbredt og akseptert at det ikke var grunnlag for alternative forklaringer.

Det kan også konkluderes med at det er forskjeller mellom utvalgene knyttet til de to pandemiene om hvorvidt rammebruken fremhever økonomiske eller sosiale konsekvenser. Selv om rammen for økonomiske konsekvenser blir benyttet like mange ganger i hvert av de to utvalgene, er det flere tilfeller i 2020 hvor denne blir brukt som hoveddramme for artikkelens innhold. Pandemiens konsekvenser fremheves ofte fra et økonomisk perspektiv og sosiale konsekvenser kommer mer frem der de knyttes til effekten av smitteverntiltak. Til tross for at flere artikler tar for seg virusets dødelighet og sosial ulikhet som en effekt av pandemien, er dette ofte satt i sammenheng med større økonomiske konsekvenser.

Artikkelutvalget fra 1918 refererer derimot svært lite til spanskesykens økonomiske konsekvenser. I noen tilfeller knyttes en økonomisk dimensjon opp til andre rammer, men de store konsekvensene fremheves stort sett i forbindelse med hvordan samfunnet og persongrupper blir påvirket. Det redegjøres ofte for hvor hardt truffet skolebarn, helsepersonell og ansatte i bedrifter er av influensapandemien. Oppsummert blir spanskesyken portrettert gjennom hvordan den truer og påvirker det daglige livet, det politiske livet og i noen grad bedrifter. Derimot for utvalget relatert til covid-19 er pandemiens konsekvenser langt på vei satt i forbindelse med økonomisk påvirkning både lokalt og globalt.

Avslutningsvis vil jeg presisere at det gjennom analysen, den videre drøftelsene og konklusjonen blir tydelig at det er svakheter knyttet til bredden i utvalget for denne oppgaven. Slik Poirier mfl. poengterer vil den ideelle tilnærmingen til denne formen for analyse være en kombinasjon av kvalitative og kvantitative studier. Spesielt ser jeg at utvalget fra 2020 ofte tar for seg smitteverntiltak og beredskap på en slik måte at dette fokuset ikke kommer ordentlig frem i de forhåndsdefinerte rammene benyttet i denne avhandlingen. Derimot har studien til Poirier et.al forhåndsdefinert en ramme for nettopp disse tingene. Dette var også den nest mest brukte rammen i deres resultater (preventive information).¹⁶¹

Analysen i denne avhandlingen avslører at det er relativt små forskjeller i rammebruk mellom 1918-utvalget og 2020-utvalget, men det er likevel noen distinkte forskjeller i hvordan den norske pressen behandler pandemier, med 100 års mellomrom. Uten å generalisere for mye vil jeg si at måten

¹⁶⁰ Blakely 2006

¹⁶¹ Poirier mfl.: 123

pressen omtaler pandemien i 1918 reflekterer en mindre krisemaksimerende språkbruk enn i 2020. Selv om rammen for frykt/skremsel dominerer begge utvalg i denne oppgaven, spilles det i 1918 mer på frykt i form av noe ukjent og truende. Derimot kan det i 2020 til tider minne om en skremselskampanje som spekulerer i økonomisk kollaps, utallige døde og en isolert hverdag flere år frem i tid.

Som nevnt i starten av avhandlingen i forbindelse med pressens utvikling har avisene gått fra å være offisielle talerør for politiske partier til å være i et økonomisk avhengighetsforhold med investorer og konserner. Det at 2020-utvalget viser at pandemiens konsekvenser primært er økonomisk, mens 1918-utvalget i større grad viser pandemiens sosiale konsekvenser, kan tenkes å være en refleksjon av denne utviklingen i pressens samfunnsrolle.

Referanser/litteraturliste

Bøker og tidligere forskning

Aalberg, Toril, og Eiri Elvestad. *Mediesosiologi*. 2. utg. Basis. Oslo: Samlaget, 2012.

Bastiansen, Henrik, G, og Hans Fredrik Dahl. *Norsk Mediehistorie*. 3. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2019.

Bjørnsen, Bjørn. *Har du hjerte?: Tusener lider! Arbeiderbladet 100 år. 1: 1884-1918. Har du hjerte?* Oslo Utgitt av Arbeiderbladet, I kommisjon Tiden norsk forlag 1984

Blakely, Debra, E. *Mass Mediated Disease - A Case Study Analysis of Three Flu Pandemics and Public Health Policy*. Oxford: Lexington Books, 2006.

Dahl, Hans Fredrik, red. *Norsk presses historie: 1-4 (1660-2010) : B. 2 : Parti, presse og publikum : 1880-1945*. Bind. B. 2. 2 av 4 bind. Oslo: Universitetsforlaget, 2010.

Entman, Robert M. *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm*. Journal of Communication. Vol 43 No. 4. 1993.

Goffman, Erving. *Frame Analysis*. New England: Northeastern University Press, 1974.

Honigsbaum, Mark. *The Pandemic Century: A History of Global Contagion from the Spanish Flu to Covid-19*. 2. utg. London: Penguin Random House UK, 2020.

Johannessen, Asbjørn, Per Arne Tufte, og Line Christoffersen. *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 4. utg. Oslo: Abstrakt forlag AS, 2015

Lee, Seow Ting, og Iccha Basnyat. *From Press Release to News: Mapping the Framing of the 2009 H1N1 A Influenza Pandemic*. Health Communication 28, nr. 2 (2013): 119–32.

MacKenzie, Debora. *Covid-19: pandemien som aldri skulle ha skjedd og hvordan vi kan stoppe den neste*. Oslo: Gyldendal, 2020.

Mamelund, Svenn-Erik. (2004) *Spanish Influenza and beyond: The case of Norway*. Universitetet i Oslo. DOI:[10.13140/RG.2.1.3325.6080](https://doi.org/10.13140/RG.2.1.3325.6080)

Mamelund, Svenn-Erik. (1998). *Spanskesyken i Norge 1918-1920: Diffusjon og Demografiske konsekvenser*. Universitetet i Oslo. DOI:[10.13140/RG.2.1.1459.3681](https://doi.org/10.13140/RG.2.1.1459.3681)

Ogbodo, Jude Nwakpoke, Emmanuel Chike Onwe, Joseph Chukwu, Chinedu Jude Nwasum, Ekwutosi Sanita Nwakpu, Simon Ugochukwu Nwankwo, Samuel Nwamini, Stephen Elem, og

Nelson Iroabuchi Ogbaeja. *Communicating Health Crisis: A Content Analysis of Global Media Framing of COVID-19*. Health Promotion Perspectives 10, nr. 3 (2020): 257–69.

Ottosen, Rune, Lars Arve Røssland, og Helge Østbye. *Norsk Pressehistorie*. 2. utg. Oslo: Det Norske Samlaget, 2012

Ottosen, Rune, Anne Hege Simonsen, Hans Christian Erlandsen, Rowland Kenney, Nils E Øy, Arnhild Skre, og Sven Egil Omdal. (2014) «Norsk presse under første verdenskrig». *Pressehistorisk tidsskrift*, nr. 22 (2014): 117.

Pan, Zhongdang, og Gerald M. Kosicki. *Framing Analysis: An Approach to News Discourse*. Political Communication 10, nr. 1 (1993): 55–75.

Poirier, William, Catherine Ouellet, Marc-Antoine Rancourt, Justine Béchard, og Yannick Dufresne. *(Un)Covering the COVID-19 Pandemic: Framing Analysis of the Crisis in Canada*. Canadian Journal of Political Science 53, nr. 2 (2020): 365–71.

Semetko, H. A. & P. M. Valkenburg. *Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News*. Journal of Communication 50, nr. 2 (2000): 93–109.

Slaata, Tore. *Den norske medieorden; posisjoner og privilegier*. 1. utg. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 2003

Nettsteder, oppslagsverk, artikler, avisartikler o.l.

Aftenposten (1918, 07. juli). *Den spanske syge i Kristiania*.

Aftenposten, morgennytt (1918, 28. mai). *Mystisk epidemi i Spanien*.

Aftenposten, morgennytt. (1918, 30. oktober) Har du hørt?

Centers for Disease Control and Prevention CDC (2019, 20. mars) *1918 Pandemic (H1N1 Virus) Pandemic Influenza (Flu)* <https://www.cdc.gov/flu/pandemic-resources/1918-pandemic-h1n1.html> (lest 25.02.2021)

Departementet for Samfunnssikkerhet og Beredskap. (2019) *Analyser av krisescenarioer*. <https://www.dsbinform.no/DSBno/2019/tema/aks-2019/?page=14>.

Folkehelseinstituttet FHI (2020, 8. februar) *Fakta om koronaviruset og sykdommen* <https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/fakta-og-kunnskap-om-covid-19/fakta-om-koronavirus-coronavirus-2019-ncov/> (lest 19.02.2021)

- Klein, Jörn, og Tone Tønjum. (2020, 31. januar) *Virologi*. Store medisinske leksikon.
<http://sml.sn.no/virologi> (lest 28.02.2021)
- Mamelund, Svenn-Erik. (2018, 13. desember) *Spanskesykens ofte – Norgeshistorie*. Universitetet i Oslo. https://www.norgeshistorie.no/forste-verdenskrig-og-mellomkrigstiden/1662_spanskesykens-ofre.html (lest 24.02.2021)
- Mamelund, Svenn-Erik. (2021, 5. mai). *Spanskesyken*. Store medisinske leksikon.
<https://sml.sn.no/spanskesyken> (lest 10.05.2021)
- Mediebedriftene. «Medietall 20/2 – medienes lesertall og opplagstall. (2020)
https://www.mediebedriftene.no/siteassets/dokumenter/tall-og-fakta/medietall/20_2/medietall_20_2_presentasjon_final.pdf
- Moseng, Ole Georg. (2019). *Tuberkulose: Kampen mot bekjempelsen*. Heimen Oslo, nr 1 vol. 56. s. 39-53. https://www.idunn.no/heimen/2019/01/tuberkulose_kampen_mot_bekjempelsen (lest 26.02.2021)
- Nadim, Marjan. (2015) Generalisering og bruken av analytiske kategorier i kvalitativ forskning. *Sosiologisk tidsskrift Nr. 3, Vol. 23*.
- Orgeret, S. Kristin. (2020, 3. juni) *Fjerde statsmakt*. Store norske leksikon.
http://snl.no/fjerde_statsmakt (lest 10.02.2021)
- Regjeringen.no (2007, 3. desember.) *Gunnar Knudsens andre regjering*. Historisk regjering.
<https://www.regjeringen.no/no/om-regjeringa/tidligere-regjeringer-og-historie/sok-i-regjeringer-siden-1814/historiske-regjeringer/regjeringsliste-1905-1945/gunnar-knudsens-andre-regjering/id507308/> (lest 06.05.2021)
- Social-Demokraten. Halvorsen, S. Bowitz. (1918, 22. juli) Et husraad mot den spanske syke.
- Skålevåg, Svein Atle. (2019, 27. september) *Medisinsk historie*. Store norske leksikon.
http://sml.sn.no/medisinsk_historie (lest 26.02.2021)
- World Health Organization. (u.å.) Cumulative Number of Reported Cases of SARS.
https://www.who.int/csr/sars/country/2003_07_11/en/
- World Health Organization. (2010, 29. desember) Middle East respiratory syndrome coronavirus (MERS-CoV). https://www.who.int/health-topics/middle-east-respiratory-syndrome-coronavirus-mers#tab=tab_1

Datakilder – avisartikler benyttet i analyse.

12. mars 2020:

Hansen, Asle. (2020, 12. mars). Må forvente dødsfall. *Dagbladet*, s. 6-7

Hellevang, Synne og Røyne, Henrik. (2020, 12. mars). Dette er forskernes syv scenarier for coronautbruddet. *VG*, s. 24-25

Digital versjon: Hellevang, Synne og Røyne, Henrik. (2020, 12. mars) «Ny studie: Syv scenarier for konsekvensene av Covid-19». Oppdatert, 14. mars 2020.

<https://www.vg.no/i/XgA5en>.

Moe, Ingeborg, Johansen, Per Anders, Hagesæther, På Vegard, Dommerud Tine og Bentzrød, Sveinung Berg. (2020, 12. mars). Virustrusselen har allerede endret hverdagen vår. *Aftenposten*, s. 6-7

28. mai 2020:

Andersen, Frode. (2020, 28. mai). Utreder portforbud. *Dagbladet*, s. 12

Dommerud, Tine. (2020, 28. mai). – En utrolig lettelse for både oss og mamma. *Aftenposten*, s. 6-7

Hellevang, Synne. (2020, 28. mai). Stor nedgang i andre sykdommer. *VG*, s. 14-15

15. august 2020:

Andersen, Øystein. (2020, 15. august). Anja måtte rett i karantene. *Dagbladet*, s. 10

Ask, Alf Ole. (2020, 15. august). Vil ha færre taxfree-flasker. *Aftenposten*, s. 20

Bratås, Benedicte. (2020, 15. august). Snakk om coronatilpasset bryllup. *VG*, s. 10

Juli 1918:

Aftenposten. (1918, 02. juli). Den spanske syge i Kristiania. s. 1

Dagbladet. (1918, 03. juli). «Spansk syke» i Kristiania. s. 3

Social-Demokraten. (1918, 3. juli). Den spanske syke optrær i Kristiania. s. 2

September 1918:

Aftenposten. (1918, 14. september). Den spanske syge. En ny epidemi i Kristiania? s. 3

Dagbladet. (1918, 14. september). Spanskesyken dukker op igjen her i byen ogsaa. s. 3

Social-Demokraten. (1918, 30. september). Spanskesykens herjinger nordpaa. s. 3

November 1918:

Aftenposten. (1918, 13. november). Regjeringen og den spanske syge. s. 1

Dagbladet. (1918, 10. november). Mennesker som forsøkskaniner for en tvilsom hypotese. s. 2

Social-Demokraten. (1918, 7. november). Den spanske syge. Formandskapet og spanskesyken. s. 4

Antall ord i besvarelse (ekskudert forside, sammendrag, forord, innholdsfortegnelse og litteraturliste)

20 979